

Debesuota, gali lyti.
Saulė teka 6:46, leidžiasi 6:36

NAUJIENOS

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

The First and Greatest Lithuanian Daily in America
NAUJIENOS
The Lithuanian Daily News
Published by The Lithuanian News Publishing Co., Inc.
1739 So. Halsted Street, Chicago, Ill. 60608
HAYMARKET 1-6100
Over One Million Lithuanian in The United States

VOL. LVIII

Price 15c

Chicago, Ill. — Ketvirtadienis, Rugsejo-September 30 d. 1971 m.

Kaina 15c

230

VENGRO KARDINOLAS NUSILEIDO SPAUDIMUI

GROMYKO KALBA JUNGTO TAUTOSE

Ragina pripažinti Rytų Vokietiją

NEW YORKAS. — Vakarų valstybės su dėmesiu studijuoja Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministerio Gromyko kalbą Jungtinėse Tautose. Jis pradėjo pasigyrimu, kad sovietų užsienio politika yra vedama dar Lenino nustatytu keliu ir ieško susipratimo ir atoslūgio pasaulyje. Reikia pirmiausia panaikinti pasaulio įtampą židiniuose ir įgyvendinti kolektyvinio saugumo principus. Pradėdamas su Europą, Gromyko pagyrė Berlyno susitarimą, kuri įgyvendinti pavesta abiem Vokietijoms. Vakarų Vokietijoje vis daugiau laimi blaiviai galvojančios jėgos. Jei ji ir toliau atsiskaisys savo negražios praeities, Vokietijai teks užimti Europos politikoje vertingą vietą.

Gromyko pareiškė, kad reikia pripažinti, jog Rytų Vokietija stipriai atstojo Europos politinėje scenoje ir negalima įsivaizduoti modernios Europos be Rytų Vokietijos valstybės. Atėjęs laikas atimti dirbtines užvaras ir priimti Rytų Vokietiją į Jungtines Tautas kartu su Vakarų Vokietija.

Atėityje Vakarų Vokietija turinti sutvarkyti savo santykius su Čekoslovakija, turinti pripažinti, kad Muencheno sutartis buvo nelegali "ab initio", — nuo pat jos pasirašymo. Jau pribrendęs reikalas šaukti Europos saugumo konferenciją pagrįsta praktiškai pagrindais. Tokia konferencija panaikins įtampą ir bus galima lengviau išspręsti karinių blokų panaikinimo klausimą.

Kalbėdamas apie komunistinę Kiniją, Gromyko priminė, kad praėityje yra buvę įvairių kombinacijų ir blokų, nukreiptų prieš kitas valstybes. Jų tikslai niekada neįsipildydavę ir nukrypę nuo jo pačių. Ši kalbos vieta stebėtojų aiškinama, kaip sovietų įsitikinimo pareiškimas, kad Amerika ir Kinija planuoja apsupti Sovietų Sąjungą.

Gromykos kalbos aštriausia vieta buvo skirta Izraeliui, kuris turįs atitaisyti agresijos padarinius ir pasitraukti iš arabų žemių.

Prancūzijos užsienio reikalų ministeris Schumann pareiškė viltį, kad abi Vokietijos valstybės susitars tarpusavyje ir bus galima jas abi priimti į Jungtines tautas. Jis pritarė ir Europos saugumo konferencijai bei Kinijos priėmimui į Jungtines Tautas.

Pasirašė karinės prievolės įstatymą

WASHINGTONAS. — Prezidentas Nixonas pasirašė naują karinės prievolės įstatymą, kuris po ilgo suvėlavimo buvo kongreso pratęstas dar dvejiems metams. Kartu su prievolės pratęsimu įstatymas numato didelių kareivių ir karininkų algų pakėlimus. Kadangi šiuo metu galioja prezidento paskelbtas 3 mėn. algų užšaldymas, kareivių algų pakėlimas prasidės tik nuo lapkričio 13 d.

Manoma, kad dėl tų pakėlimų triukšmą pakels kai kurios darbininkų unijos. Joms draudžiama reikalauti algų pakėlimo. Vyriausybė sako, kad ir pasibaigus 90 dienų algų ir kainų užšaldymo periodui, prezidentas paskelbs naujus suvaržymus.

Kai kurių laipsnių kariškių algos bus pakeltos 50%. Norima taip pagerinti kariuomenės sąlygas, kad iš viso nebereikėtų karinės prievolės ir kad užtektų kareivių savanorių visoms ginkluotoms tarnyboms.

IS VISO PASAULIO

NEW YORKAS. — Nežiūrint sovietų ir kitų komunistinių delegacijų spaudimo Jungtinėse Tautose atsisakė šiais metais svarstyti Korėjos klausimą. Prieš svarstymą kalbėjusieji nurodė, kad abi Korėjos pradžioje derybas ir už metų jų santykiai gali būti daug geresni. Tada bus laikas svarstyti ir jų priėmimo į JT klausimą. Jei būtų buvę nutarta Korėjos klausimą įrašyti į darbotvarkę, būtų tekę pakviesti ir šiaurės Korėjos delegaciją, o š. Korėja seniai tvirtina, kad ji Jungtinių Tautų nepripažįsta, nes Korėjoje stovi svetimos kariuomenės po Jungtinių Tautų vėliava.

ROMA. — Kardinolų kolegijos dekanas kardinolas Eugene Tisserant paguldėtas į ligoninę, jis nebegali vaikščioti. Gydytojai sako, kad jis serga senatve — jam jau 87 m.

SAIGONAS. — Prezidentas Thieu policijos vadų susirinkime įsakė griežčiau kovoti prieš riaušių kėlėjus, net šaudant į juos, jei meto bombas ar kitaip sukelia gyventojų gyvybės pavojų. Tuo tarpu Gia Dinh mieste teroristai įmetė bombą į restoraną, kur buvo sužeisti 24 asmenys, visų vietnamiečiai, iš jų 5 policininkai, 14 kareivių.

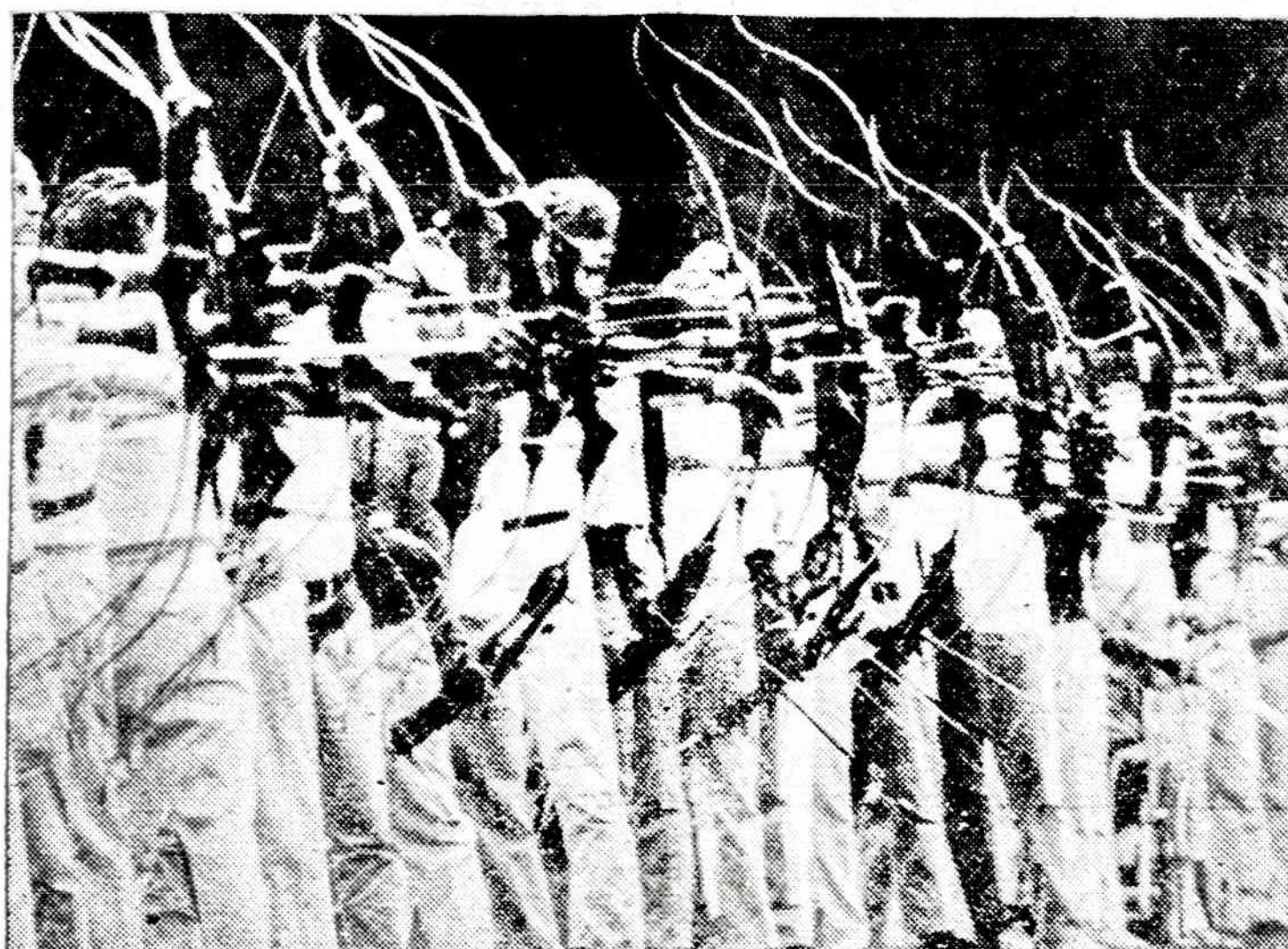
HONG KONGAS. — Kinija šiandien turi paskelbti, kodėl buvo atšauktas spalio 1-mos paradas, kuriame kasmet dalyvaudavo visi didieji partijos ir vyriausybės nariai.

Britanija neatrodo nusileisianti sovietų spaudimui dėl šnipų. BBC televizija šiandien savo programoje turi parodyti dokumentinį filmą "Didysis šnipų skandalas".

Pasitraukia danų vyriausybė

KOPENHAGA. — Danijos kalinė vyriausybė, sudaryta iš keturių partijų, atsisakė dalyvauti, nes nebegali sulipdyti po paskutinių rinkimų naujo kabineto. Rinkimuose naujas vietas laimėjo socialdemokratai ir kairieji Liaudies socialistai. Centro partijos prarado parlamente nemažai balsų ir šiuo metu turi parlamente tik 88-87 persvarą. Rinkimai dar turi įvykti Grenlandijoje ir Faeroe salose. Jei čia laimėtų valdžios partijų kandidatai, vyriausybė galėtų išsilaikyti.

Karalius Frederikas paprašė premjerą Baunsgaardą toliau eiti pareigas, kol paaiškės Grenlandijos balsavimo rezultatai. Turi dar paaiškėti 4 parlamento nariai, kurie galėtų pakeisti partijų balansą parlamente, kuris darba turi pradėti spalio 5 d.

Vokietijoje labai populiarus strėlių iš lankų šaudymo sportas. Paveiksle matomi Vokietijos varžybu dalyviai, pasirengę paleisti strėles į taikinius. Varžybos įvyko Hanoveryje.

Kritikuoja Agnew kelionę Graikijon

WASHINGTONAS. — Viceprezidentas Agnew atstovaus Amerikai Irano valstybės 2,500 metų sukakties minėjime. Vykdamas į Iraną jis dviem dienoms sustos Turkijoje, o grįždamas — dvi dienas praleis Graikijoje, kur aplankys savo tėvo gimimo vietą ir tarsis su graikų vyriausybe.

Baltieji Rūmai pareiškė, kad Agnew vizitas Graikijoje nereikia, kad Amerika pakeitė savo poziciją graikų karinės vyriausybės atžvilgiu. Laukiama liberalių kritikų. Senatorius Fulbrightas jau pareiškė nepritars šiai kelionei į Graikiją, nes ji tik sustiprinsianti įspūdį, kad Amerika remia Graikijos režimą.

Liberalai kelia triukšmą, kai viceprezidentas planuoja lankytis karinės diktatūros valdomame savo kilmės krašte, jie tačiau nieko nesako kai prezidentas planuoja lankytis komunistinės diktatūros krašte — Kinijoje. Turtum, dešinės diktatūra yra blogesnė už kairės diktatūrą. Nesigirdėjo sen. Fulbrighto kritikos, kai Agnew lankėsi Ispanijoje pas Franco. Matyt, liberalai jau pritaro prie Franco diktatūros.

Maskva tvarko automobilius

MASKVA. — Sovietų valdžia paskelbė naujas taisykles, kaip reikia parduoti seną automobilį. Vis daugiau automobilių paleidžiant į rinką, atsirado spekuliacija jais. Savininkai savo senus automobilius parduodavo juodoje rinkoje. Paprastai, naujas savininkas tegaudavo tik įgaliojimą automobilį naudoti, o registracijos leidimas likdavo seno savininko rankose.

Dabar valdžia įsakė senus automobilius parduoti valdžios komisio krautuose, kurios už tą patarnavimą paims 7%. Į komisiją įstaigas turės atvykti pardavėjas ir pirkėjas ir čia pasirašyti pardavimo dokumentus. Automobilų inspekcijos įstatai skelbia, kad iš 1.5 milijonų automobilių, apie 100,000 yra naudojami nelegaliai, be reikalingos registracijos.

VĖLIAUSIOS ŽINIOS

Atlanto pakrastyje uraganas "Ginger" gresia šiaurinės Karolinos ir Virginijos pakrantėms.

Nuo šios dienos vėl bus pradėti šaukti į kariuomenę jaunuoliai. Šių metų bendras pašauktų skaičius bus mažesnis nuo 1962 m.

Vengrijos valdžia paskelbė, kad kardinolui Mindszenty likusi haussnės dalis yra atšaukiama. Jis buvo nuteistas 1949 metais už veiklą prieš komunistų režimą. Romoje kalbama, kad kardinolas apsigyvens Austrijoje, Vienoje.

Brazilijos Amazonės džiunglėse nukrito keleivinis lėktuvas, užsimušė 32 žmonės.

Sovietų "Pravda" ilgame straipsnyje kaltina britus žurnalistus, biznierių, mokslininkus, turistus ir diplomatus šnipinėjant Sovietų Sąjungoje. Manoma, kad sovietai rengiasi atkeršyti britams, jei sovietų diplomatai bus išstremti iš Londono.

Ragina Pakistaną priimti pabėgėlius

MASKVA. — Indijos premjeri pagerbti pietuose premjeras Kosyginas pasakė kalbą, kurioje ragino Pakistaną prezidentą leisti sugrįžti į Pakistaną milijonams bengalų pabėgėlių. Kosyginas reikalavo pabaigti įtampą Rytų Pakistane ir sudaryti sąlygas pabėgėliams sugrįžti į namus su garantija, kad jie nebūna persekiojami ir turės galimybę gyventi ir dirbti ramiai Rytų Pakistane.

Sovietų Sąjunga anksčiau Indijos-Pakistanio santykiuose bandė išlaikyti neutralią poziciją, tačiau šiais metais, pasirašius draugiškumo sutartį su Indija, sovietai ėmė palaikyti šios pusę.

Indijos premjerė Gandhi tuose pietuose, kuriuose dalyvavo ir Brežnevas su Podgornu, pasakė, kad Indija negali viena pati išspręsti bengalų pabėgėlių, kurių jau atvyko 9 milijonai, problemas. Indijai daugiau gyvenimo nereikia, ji jau ir taip turi įvairių sunkumų. Bengalų pabėgėliai yra tarptautinis reikalas, pareiškė Gandhi.

Bulgarų užuojauta

ČIKAGA. — Bulgarijos Tautinio Fronto prezidentas Čikagoje dr. George Paprikoff atsiuntė redakcijai užuojautą dėl dr. P. Daužvardžio mirties. Joje sakoma: Bulgarijos tautybės emigrantai reiškia savo broliams lietuviams nuoširdžiausią užuojautą, jiems netekus Generalinio Konsulo dr. Petro Daužvardžio, didžiojo kovotojo, davusio savo pasiaukojančių gyvenimų ir darbų pavyzdį ateinančioms kartoms, kaip kovoti už visų pavergtų tautų laisvę.

Palestinos brigada perkelta į Egiptą

BEIRUTAS. — Iš Sirijos į Egiptą buvo perkelta palestiniečių partizanų brigada, turinti 2,500 vyrų. Ji anksčiau ir buvo laikoma Egipte, Suez kanalo fronte ir tik prieš metus buvo nugalėta į Siriją, kada Jordane prasidėjo kovos tarp partizanų ir karaliaus kariuomenės. Libano spauda skelbia, kad palestiniečių vadovybei nusibodo vidiniai tos brigados vadų ginčai. Brigados vadas bandė pašalinti savo štabo viršininką, kurį tačiau rėmė Sirijos karinė vadovybė. Prie Suez brigada turės daugiau darbo ir nebegalės gaisinti laiko tarpusavio ginčams.

Trys Amerikos negrų Juodųjų Panterų vadai su Huey Newton priešaky atvažiavo į Kiniją.

Richard Nathan paskirtas vadovauti naujai šalpos programai, kai jis bus kongreso pirmtas. Jis yra sveikatos, švietimo ir šalpos departamento paskirtas sekretorius.

KARDINOLAS MINDSZENTY IŠVYKO IŠ SAVO TĖVYNĖS Į VATIKANĄ

ROMA. — Vatikanui pradėjus ieškoti bendros kalbos su komunistiniais režimais, vengrų kardinolas Mindszenty paliko savo vargingą prieglobstį Amerikos ambasadoje Budapešte ir per Austriją atvyko į Romą. "Tai sunkiausias mano gyvenimo kryžius", pareiškė Vengrijos primas, komunistų kankintas kalėjimuose ir išvadotas 1956 m. sukilimo metu. Rusų tankams dar sykį okupavus Vengriją, jis pasislėpė Amerikos ambasadoje. Vengrijos žinių agentūra paskelbė, kad dėl kardinolo "išvykimo iš teritorijos visiems laikams" Vengrijos vyriausybė susitarė su Vatikanu.

Nasserio mirties metinės Egipte

KAIRAS. — Egiptiečiai pamiršo savo buvusio prezidento Nasserio mirties metines. Kaire didelės žmonių minis vaikščiojo su plakatais, žadančiais niekad neužmiršti Nasserio, kuris išvarė karalių Farouką ir atnešė Egiptui daug socialinių ir ekonominių reformų.

Kitų arabų valstybių spauda irgi prisiminė Nasserio mirtį, rašydama apie jo paliktą visiems arabams kovos dvasią ir garbės pajautimą. Jis pažadins arabų nacionalizmą, atimdams iš svetimųjų rankų Suez kanalą, sustiprins arabų vieningumą.

Užsienio korespondentai skelbia ir daugiau smulkmenų apie Nasserio nuvargimą ir jo širdies priepuolį. Pasirodo, kad arabų vadų konferencijoje įvyko daug ginčų. Sunkiausia išpuolį Nasserui padaręs incidentas, kuriame Libijos vyriausybės galva Quadafi puolė mušti Jordano karalių. Nasseris ir kiti juos išskyrė, tačiau tas įvykis labai sujaudino Nasserį, kuris kitą dieną aerodrome ir mirė.

Kitas įvykis irgi pakenkė karšto kraujo Nasserui. Kartą sovietų ambasadorius Vinogradovas, svarstydams su Nasseriu Egipto padėtį, pareiškė, kad sovietai parūpins Nasserui lėktuvą, kuriuo, reikalui esant, Nasseris galėtų pabėgti iš Egipto. Nasseris vos susivaldė nepuolęs kumščiais Vinogradovo ir pasakė jam, kad daug garbingiau Egipto prezidentui būtų mirti savoje žemėje.

Dolerio krizė atsiliepi Europoje

WASHINGTONAS. — Tarp tautinėje pasaulio valiutos klausimų konferencijoje Britanija pasiūlė pakeisti pasaulio pinigų pačius pagrindus, nerišant jų su Amerikos doleriu. Valstybių valiutos atsargos nebūtų padengtos doleriais, bet vadinamu popieriniu auksu — teise gauti valiutos iš tarptautinio fondo. Atskirų valstybių pinigų santykis irgi būtų pagrįstas iš anksto nustatytais vertėmis. Britanijos planą remia Japonija, Italija, Indija, Prancūzija ir Kanada.

Pasaulinė dolerio krizė ir Amerikos naujasis ekonominis planas jau sukėlė krizę Europos rinkoje, kur Vokietijos žemės ūkio ministeris paskelbė, kad Vokietija ir toliau remis savo ūkininkus subsidijomis ir apdės muitais iš užsienio įvežamus maisto produktus. Šis pareiškimas sukėlė didelį nepasitenkinimą Prancūzijoje, kuri eksportuoja daug žemės ūkio gaminių. Vokietijai paleidus savo mar-

Kardinolas Mindszenty buvo tapęs ne tik 7 milijonų Vengrijos katalikų, bet ir visų vengrų kovos simboliu. Vengrijos bažnyčios galva jis tapo 1945 m., o kardinolu — 1946 m. Jis kovojo prieš Vengrijos komunistų valdžią ir 1948 m. buvo suimtas. Teismas jį po įvairių kankinimų ir prisipažinimų nuteisė iki gyvos galvos. Kaltės prisipažinimą kardinolas pasirašė, tačiau prie pavardės pridėjo dvi raides "C. F." Komunistų tardytojai nesuigaudė, kad tai ne tik katalikams dvasiškiams, bet ir daugeliui žinomas "coactus fecit" — "padariau priverstas".

Iš kalėjimo jį išvadavo vengrų laisvės kovotojai. Jam tačiau neteko ilgai džiaugtis laisve, jis užsidarė Amerikos ambasadoje, iš kurios dabar išvyko į Vatikaną.

Popiežius kardinolą šiltai pasitiko, nusiėmė nuo kaklo auksinį kryžių ir jį uždėjo kardinolui. Popiežius padovanavo jam ir auksinį žiedą. Iš Austrijos kardinolą atlydėjo apaštališkas nuncijus Austrijoje arkivyskupas Opilio Rossi ir vengrų vyskupas Imre Szabo. Iš Budapešto į Vieną automobilio kardinolą nuvežė du prelatai: Joseph Zagon — vengras ir Giovanni Cheli — italas.

Kardinolas Mindszenty reikalavo, kad komunistų režimas atšauktų jam mestus neteisėtus kaltinimus. Vengrijos žinių agentūra, pranešdama apie kardinolą išvykimą, pavadina jį pilnu "Kardinolo" titulu, tuo netiesiogiai pripažindama jo poziciją.

Pasaulio spauda pripažįsta kardinolui "vengrų nacionalizmo simbolio" vaidmenį. New York Times pažymi, kad jis ir jo kančios pagamins iš medžiagos, kuri naudojama legendoms kurti. Laikraštis pripažįsta, kad Mindszenty buvo priverstas "susitaikinti su realybe".

MASKVA. — Apie 100 sovietų žydų atnešė peticiją į partijos centro komiteto būstinę Maskvoje. Jie prašo leidimo išvažiuoti į Izraelį. Žydai prašė pasimatymo su polibiuro nariais, tačiau šie jų nepriėmė.

Kę susirasti pačiai savo vertę lyginant su doleriu, vokiečių markė pakilo apie 10%. Tuo pačiu Vokietijos produktai tapo 10% brangesni Prancūzijoje, o Prancūzijos produktai 10% pigesni Vokietijoje. Markės "plaukiojimas" rinkose faktiškai atnešė markės vertės pakėlimą. Todėl Vokietija duos subsidijas išvežama savo žemės ūkio gaminiams, kad jie galėtų lygiai konkuruoti su kitų rinkos valstybių produktais.

Šis vokiečių sprendimas gali įpavojų pastatyti rinkos ūkio politiką, kuri buvo sutarta tik po ilgų ir sunkių derybų.

Ne tik žurnalistas, bet ir jų šeimos pavojui...

arba

Kaip Los Angelese pradėjome naują kultūrinę sezoną

Pirmiausia sausas faktas. Š. laikų žaidimu, užgavimu, bet j m. (1971) rugsėjo (Bendruomenės) mėn. 18 d., šeštadienį, tarp 8 ir 8:30 val. vakaro, Los Angeles mieste, lietuvių šv. Kazimiero parapijos salėje, atsitiko šitoks nevisai juokingas nuotykis: prie žurnalisto (ir ats. pulkininko) Juozo Andriaus prisitartinio žymi šios vietovės dainininkė, Florence Korsak, ir tvojo jam i veidą (kumščiu, ar plaštaka — dar nenustatyta, nors teisiškai tai didelis skirtumas). Po smūgio dar pridėjo, kad tai "už Seribą" ar visai panašiai. Nepasitenkinusi kirčiu mūsų kolegai žurnalistui, dar apkūlė ir jo žmoną. (Čia, anot Dirvos pagrindininko, priešo Kadziulis ir ryšium su ataka prieš žurnalisto žmoną tarė: "Dievas davė talentą, bet velnias protą atėmė"). Apkultieji pasiliko salėje žiūrėti tėvo jėzuito Algimanto Kezio rodomų filmų, o "kūlėja" dingo iš publikos tarpo.

Palikę nuosalyje — ar kitam kartui — naujo kultūrinio sezono atidarymą, kurio įvadinį žodį pasakė skautų filisteris inž. p. Abelkis ir į kurį atsilankė ne laukiai daug publikos, grįžtame prie to atidarymo programoje nenumatytos vakaro atrakcijos — "atentato" prieš iškilią vietos žurnalistą.

O kur to nelemto įvykio šaknis? — gali kilti amalsiam skaitytojui klausimas. Reikėtų manyti, kad čia: 1970 m. spalio mėn. (Nr. 10) vietos laikraštukas, Lietuvių Amerikos Vakaruose, Scribos skiltyje išspausdino rašinuką: "Florence K. koja ir Los Angeles opera". Ten buvo paliesta dainininkės kelionė į Lietuvą, tariami jos pareiškimai "Gimtojo Krašto" reporteriui A. Burdai ir pačiame skilties gale dar šis tas ar anas. Kaip tada losangeliešiai vertino tą rašinuką, lyg ir neprisimenu, bet kaip į jį pažiūrėjo Florence Korsak, paaiškėjo dabar. Ji, be abejo, tai pa-

laikė įžeidimu, užgavimu, bet j teismą nenuėjo. Matyt, apsisprendė kitaip ieškoti "atsiteisimo". Tačiau kaip atsiteisti, jei tas žurnalistas Scriba, kad ir garsus, bet slapukas. — Kas jis? — kankinosi ilgai ji. Ir ne be pagrindo, nes ir man pačiam, kaip prityrusiam spaudos painiavų "seklui", dar ir dabar nevisai aišku, kas jis. Galvoji, gal vienas iš to laikraštuko pašaliečių bendradarbių tarpo, gal kuris "redakcinės kolegijos" narys, o gal ir pats laikraštuko leidėjas Antanas Skirius. Bala juos ten žino, čia ne prisikišęs nežiūrėsi. Tačiau dainininkės galvoj susidėstė įsitikinimas, — o gal tą įsitikinimą kas ir iš šalies pakijo, — kad tas Scriba arba to rašinuko apie ją autorius — tai žurnalistas Juozas Andrius, jau ilgus metus dirbas Lietuvių Dienų leidykloje, kurios savininkas yra Antanas Skirius, šalia L. D. leidžias ir Lietuvių Amerikos Vakaruose. Be abejo, tas įsitikinimas ir privėdė dainininkę prie neteisinio "atsiteisimo" su Juozu Andriumi, o ne su kuo kitu, kuriuo galėjo būti ir kas kitas.

Saugumo sumetimais, kaip vartojama didžiojoje politikoje, užimdamas "griežto neutraliteto" poziciją šioje "atsiteisimo" istorijoje, noriu, betgi, iškelti vieną abejonę dėl dainininkės įsitikinimo tikrumo, kuri — ta abejonė — būtų galėjusi kilti ir pačiai dainininkei, jei ji būtų gerai įsiskaičiusi į tą rašinuką ir pasikvietusi į talką istoriją. Tame rašinuke buvo vienas būdingas pasakymas: "Mes jos (t. y. Florence) — L. B.) veiklą pažįstame nuo Chicago laikų, nuo 1939 metų". Mūsų t. y. mano, kaip didelio istorijos vertintojo ir jos šaltinių vartotojo, žinios, Juozas Andrius 1939 metais tebeplukinkavo karinėje topografijoje Kaune ir tebe-laipiojo į triangujacijos bok-

Paveiksle iš kairės stovi LB Detroito apylinkės pirmininkas adv. Arūnas Udrys, Detroito lietuvių studentų pirmininkas Robertas Selenis ir Detroito lietuvių organizacijų centro (DLOC) pirmininkas adv. Rimas Sakis — Sukauskas. Jauni vyrai buvo susirinkę organizacijų bendriems reikalams aptarti.

Nuotrauka Kazio Sragausko

DETROIT, MICH.

Stepas Dryža

Prieš metus, spalio mėn. 2 d., netekome visuomenininko Stepo Dryžos. Velionis priklausė visoms Detroito veikiantioms organizacijoms, kurioms jis mielai talkininkavo. Priklausė ir Susivienijimo 200 kuopai, buvo jos valdybos narys. Netekus St. Dryžos, netekome gero darbininko gero organizatoriaus ir tauraus lietuvių. Jo mylima žmonelė, Sofija Dryžienė, neteko gy-

tus, iš kurių, kad ir aukščiausių, negalėjo stebėti (pažinti), kas dėjosi tada Čikagoje.

Įsileidęs kartą į Scribos rašinuko citavimą, noriu gerbiams skaitytojams duoti dar vieną to rašinuko ištrauką. Bet prieš tai esminė pastaba. Aš pats Scribą laikiau beveik tikru aiškiaregiu (iš patamsių ar užsimaskavus visada lengviau mavyti), savo patarėjui, mokytoju, draugu ar net beveik tėvu (juk mano antrininkas Dyguldagis gimė vėliau nei Scriba, taigi tėvystė visai pateisinama). Bet tas nelemtas šeštadienio įvykis sugriovė mano nusistatymą kaip kortų namelį, ir aš dabar sakau — "šnipštas jis, o ne patarėjas ir juo labiau aiškiaregis!" Aname jo rašinuke apie Fl. K. buvo pasakyta: "Scribos patarimas: prilaikykite dainininkę už kojų, kad antros kojos nenusilaužytų — gaila būtų, kad dėl tokios katastrofos vilniečiai netektų operos..." O juk tas patarimas, kaip dabar patyrimas parodė, turėjo būti: prilaikykite dainininkę už rankų, kad mano, t. y. Scribos, ar kieno kito žandikauliai nesubyrtų...

Šia reikšminga sentencija ir galėčiau baigti tą savo extra pranešimą apie naujo kultūrinio darbo sezono atidarymą Los Angeles, tačiau jį baigiu šauksmu: "Brolyčiai, Los Angelių žurnalistai, budėkime, nes atėjo mums sunkūs bandymo laikai. Nesirodykime neorganizuotai viešumoje, o jeigu rodome, tai bent žmonių nesiveskime kartu. Kas jas apgins?"

P. S. Jau šį pranešimą buvau sulaukęs ir bekemšas į voka, kai vienas bičiulis paskambino telefonu, klausdamas: — Jdomu, kaip būtų buvę šeštadienio vakare, jei LAV leidejas būtų buvęs salėje? Į šį jo provokuojantį klausimą teatsakiau: — Jdomu, jdomu. Bet pagalvojau, kad pro užuolą giliašakni audra praūžia visada pro šalį...

Liudas Balvočius
Los Angeles, 1971 metai, rugsėjo (Bendruomenės) mėn. 20 d.

venimo draugo, liko vieniša, dažnai nuo skruosto šluostanti gailią ašarą, pareikšdama: "Nebėra mano Stepelio"...

A. a. Dryža gimė 1912 m. sausio mėn. 2 d. Rubežnikų kaime, Joniškio valsč. Šiaulių apskr., smulkaus ūkininko šeimoje. Nors St. Dryžai neteko lankyti mokyklos, bet kariuomenėje tarnaudamas užsitarnavo puskarininkio laipsnį. Atitarnavęs kariuomenėje ir grįžęs į savo gimtą kaimą, nebuvo pasyvus. Įstojo į Šaulių Sąjungą ir į jaunaliučių, o vėliau ir į savisaugos dalinius. Būdamas patriotas, bandė priešintis žiauriam okupantui — Rusijos komunistui. Rusams antrą kartą okupuojant Lietuvą, kaip ir daugelis lietuvių patriotų, velionis St. Dryža pasitraukė iš savo gimtojo krašto į Vokietiją. Gyvendamas Vokietijoje 1946 m. vedė Sofiją Ramonaitę, o 1949 m. su žmona atvyko į Ameriką ir apsigyveno Detroito, kur gražiai įsikūrė ir gerai gyveno.

Š. m. spalio mėn. 2 d. likusi velionio žmona S. Dryžienė šv. Antano parapijos bažnyčioje užpirkė šv. Mišias prisiminti mylimą vyrą. Tuoj po mišių kviečiami visi Stepo draugai bei pažįstami į jos namus pietų.

Mielas Stepai, netekę tavęs kūdime. Aš asmeniškai likusiai našlei S. Dryžienei reikiu giliai užuojautą. A. Sukauskas

— SLA 200 kp. 50 metų ir SLA 85 metų jubiliejiniam banketui, Lietuvių namuose spalio 3 d. 1 val., bilietai bus galima gauti prie įėjimo.

SLA 200 kp. Rengimo K-tas
Alice Stephens vokalinio Trio programa Detroito

Šį sekmadienį, spalio mėn. 3 d., 1 val. Detroito Lietuvių Namuose įvyks SLA 85 metų ir Detroito 200 kuopos 50 metų paminėjimas — koncertas ir banketas. SLA prezidentas Povilas P. Dargis atskrenda iš Pittsburgho pasakyti pagrindinę kalbą. Iš Chicago atvyksta garbės šalininkas Alice Stephens vokalinio trio atlikti įvairią ir įdomią programą. Seka programos sudėtis:

1. Ant kalno lipelė, Liaudies daina. 2. Vainiuk nėra, St. Šimkus. 3. Mergužėlė lelijėlė, A. Račiūnas. 4. Trys mergelės, Liaudies daina, harm. St. Šimkaus. Išpildo: Margarita Momkienė, Genovaitė Mažeikienė ir Jonė Bobinienė.

1. Laukiu vis, S. Gailevičius. 2. Banguok vandenynė, A. Bražinskas. Išpildo: M. Momkienė ir G. Mažeikienė.

1. Lietuvos laukai, S. Čerienė. 2. Gale lauko toli, Talat-Kelpša

Dar dėl "Oldenburgas" straipsnio

Giliai susidomėjęs perskačiau A. P. surašytus atsiminimus iš 25 metų atgal stovyklinio gyvenimo Oldenborge. Bebaigia išbėsti iš alminties trejeto metų pergyvenimai Vokietijos "lageryje", staiga visu ryškumu sugrįžo atmintin ir nušvito akys ryškiomis spalvomis. Taip pat perskačiau ir vėliau tose pat "Naujienose" pasirodžiusią "Buvusios mokytojos" to straipsnio kritiką, lėčiančią tik Oldenburgio gimnazijos aprašymą. "Buvusi mokytoja" prikišo ponui A. P. daugeliu atžvilgių netiesą parašius. Kadangi ir aš pats esu buvęs tos gimnazijos mokytojas ir iš arti matęs tuos įvykius, juos pergalvojęs susidariau nuomonė, kad gal "Buv. mokytoja" pergrįžtai išsireiškė tvirtindama p. A. P. netiesą rašius. Todėl tegul bus leista ir man čia pridėti savo trigrąši.

"Buv. mokytoja" savo straipsnelį "Ne visai taip buvo" parašė remdamasi gimnazijos protokolais, vadinasi dokumentais. Atrodytų jos tiesa turėtų būti. Tačiau mes žinom iš gyvenimo praktikos, kad ir protokolai dažnai nepasako visos tiesos, ypač jeigu jie sekanciuose susirinkimuose neskaityti ir nekoreguojami. A. P. savo atsiminimus, neabejoju, parašė remdamasis savo kruopščiai vestu dienoraščiu ar užrašais — irgi dokumentais, galima sakyti lygios vertės. Be to, B. M. ("bu-

vusios mokytojos") nors griežtai atmesti A. P. teigimai kaip "netiesa", vėliau aiškinant švelninami ir trūkumai pripažįstami.

Pvz. B. M. atmėta, kad "apie darbo rezultatus mokinioje ir apie darbo lygį klasėse beveik niekas tada galvos nesuko", tačiau ji savo aiškinime sako: "Savaime suprantama, kad be vadovėlių, be mokslo priemonių pirmieji mėnesiai, net pirmieji metai, buvo sunkūs ir mokytojams ir mokiniams". Ir tai yra tikra tiesa. Negalima, žinoma, sakyti, kad mokytojai nieko nedirbo, ar kad mokiniai tingi niavo. Jie visi dirbo kiek buvo įmanoma, tačiau reikia pripažinti, kad mokslo lygis, toli gražu, nebuvo tinkamojo aukštumoje. Bent ne tokio lygio, kaip nepriklausomos Lietuvos laikais.

Su mokinių priėmimu į gimnaziją taip pat nebuvo laikomasi didelio griežtumo. Viso to liberalizmo, aišku, protokoluose neišsprendė mokytojai.

B. M. prieštarauja, kad nebuvo prieš egzaminus akcentuojama, jog visi mokiniai turi juos išlaikyti. O tačiau ji negalėtų nuginčyti, kad tie egzaminai buvo labai jau lengvi ir kad iš tikro mokiniai buvo labai lengvai priimami. Aš pats, atsimenu, kartą buvau įkalbinėjamas direktori-

aus parašyti vienai laikinčiai mokiniai trejetuką, nors jos dalyko žinojimas tikrai neatrodė patenkinamas. Todėl Buv. Mokytojai rašyti, kad A. P. savo atsiminimuose rašė netiesą yra pergrubi ir, mano manymu, ne visai teisinga. Aš suprantu B. M. geras pastangas apginti savo buvusios įstaigos garbę, tačiau gal reikėjo tai truputį kitaip padaryti: ne bandant nuginčyti faktus, bet išgiriant mokytojų ir mokinių dideles pastangas negaišinti laiko, pasišventusiai sunkiose sąlygose dirbti mūsų jaunimą šviečiant ir auklėjant.

Tiesa, B. M. straipsnyje pastebėjau ir tokias pastangas, kai ji be priežasties iškelia ir išgiria buvusius direktorius p. p. Blinstrubą ir Klevaitį. Aš juos irgi aukštai vertinu ir gerbiu, tačiau faktas lieka faktas, kad p. Klevaitis nebuvo pasiruošęs būti pedagogu. Jis, tiesa, buvo aukštą kvalifikaciją ir labai geras žmogus, geras, rūpestingas mokytojas, tais laikais visai tinkamas mokytojauti, tačiau jis nebuvo pedagogas ir gal todėl jis neilgai direktoriavo.

Tikiuosi, mano kolegė "Buvusi Mokytoja" man atleis dėl ty mano pastabų ir "tiesos" pakoregavimo. Ta pati tiesa iš kelių pusų stebima vis kitaip atrodo. Pasistenkime į ją žiūrėti ne iš vienos, bet iš kelių pusių.

Buvęs mokytojas N. B.

GEROS DOVANOS

Šios knygos parduodamos dabar "Naujienose" su didesniais nuolaidomis:

Dr. A. J. Gussen — DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis. Kietais viršeliais, vietoje \$4.00 dabar tik	\$3.00
Minkštais viršeliais tik	\$2.00
Dr. A. J. Gussen — AUKŠTĄ KULTŪRĄ — ŽIAURUS ŽMONES. Kelionės po Europą išpildžiai. Vietoje \$2.00 dabar tik	\$1.50

Galima taip pat užsisakyti paštu, atsilykus čekį arba money order.

NAUJIENOS,

1739 SO. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILL.

Aunt Sarah, I love you.

Remember my 10th birthday, when you gave me that funny piece of green paper and everybody made such a fuss over it. (Except me.) Frankly, it was a pretty disappointing present for a kid. I couldn't eat it, couldn't play with it, couldn't wear it — and Mom took it away from me practically the minute I got it.

And every birthday after that (and Christmas, too), you gave me another one of those Bonds, you called them. I thought you were pretty gooney.

At least, I never had to guess what I was going to get from good old reliable Aunt Sarah.

And what I got was good old reliable U.S. Savings Bonds.

What I didn't realize then was that you gave me a gift of security for the future. Thanks to you and those Bonds, I had extra funds for college. And they helped when I bought my first new car.

Next week, I'm giving my nephew, Harry, his first U.S. Savings Bond. I know the kid is gonna think I'm some kind of nut. But, someday...

Bonds are safe. If lost, stolen, or destroyed, we replace them. When needed, they can be cashed at your bank. They may be deferred until redemption. And always remember, Bonds are a good way to save.

Take stock in America.
Now Bonds pay a bonus at maturity.

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street Chicago, Ill. 60608

RIMTA KNYGA — GERIAUSIA DOVANA

Naujienose galima gauti puikių knygų, kurios papuos bet kokią knygų spintą ar lentyną:

K. Bielinis, PENKTIJŲ METAI, gražiai įrista, 592 pusl.	\$6.00
K. Bielinis, DIENOJAI, gražiai įrista, 464 pusl.	\$6.00
Prof. Vaclo. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, I tomas, gražiai įristas, 431 pusl.	\$7.50
Prof. Vaclo. Biržiška, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, I dalis, 208 pusl. įrista — \$3.00, minkštais viršeliais — \$2.00; II dalis, 225 pusl., įrista — \$3.00, minkštais viršeliais — \$2.00	\$2.00
Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS, I tomas, 300 p.	\$2.00
Prof. S. Kairys, LIETUVA BUDO, gražiai įrista, 416 p.	\$5.50
Juozas Liudžiūnas, RAŠTAI, 250 pusl.	\$3.00
P. Liudžiūnienė, ATSIMINIMAI APIE JUOŽĄ LIUDŽIŲ, 88 pusl.	\$1.00
S. Michelsonas, LIETUVIŲ IŠEIVIJĄ AMERIKOJE, 297 p. įrista — \$5.00 minkštais viršeliais — \$4.00	\$4.00
Dr. V. Sruogienė, LIETUVOS ISTORIJA, gražiai įrista 968 pusl., dabar tik	\$10.00

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill. — Telef. HA 1-6100

KNYGOS VAIKAMS IR JAUNIMUI

— Sek pasaką, mamytė, apie senus laikus, kai ativarai ir laumes skrajojo po laukus...

S. Petersonienė

Poezija ir pasakos yra vaikų mėgstami ne mažiau kaip žaidimai ar krikštavimai. Naujienose galima gauti šių perlių ir žemčiūgių mūsų mažiesiems bei jaunimui:

1. N. Butkienė, VELYKŲ PASAKOS, 32 psl., telpa 6 pasakos ir DYNKŪKŲ, 34 psl. su 8 apysakėmis iš vaikų pasaulio. Abi gausiai iliustruotos, spalvotais viršeliais, kainuoja po 1 dol.
2. Vanda Frankienė-Vaitkevičienė, ŠOKOLADINIS KISKELIS, pasaka mažiesiems. Jūratės Eidukaitės iliustruota. Didelio formato, 24 psl., gražus leidinys. \$1.50.
3. A. Giedrius, MURKLYS, 24 apysakaitės vaikams. Dail. V. Siman-kevičiaus iliustruota, 130 psl., \$1.80.
4. Stasė Vanagaitė - Petersonienė, LAUME DAUME. 17 eilėraščių, kaip pasakų, apie paslaptingąsias laumes Tėvų žemėje. Labai gražus leidinys, didelio formato, kietais viršeliais, gausiai dail. J. Kiburo iliustruota, 64 psl., kaina 5 dol.
5. Maironis, JAUNOJI LIETUVA, poema. 118 psl., \$1.00.
6. R. Spalis, GATVĖS BERNIUKO NUOTYKIAI. Apsaką jaunimui ir senimui. Dail. A. Trinkūno viršelis ir iliustracijos. Išleido Dr. Vydušo Fondas, 528 psl. Kaina 4 dol.
7. Juozas Švaistas, ŠAUNUS PENKETUKAS, apysakaitės, kaip pasakos vaikams iš jų gyvenimo, svajonių ir žygių. Iliustruota dail. Z. Sodeikienės. Didelio formato, kietais viršeliais, puikus 77 psl. leidinys. \$3.00.
8. Jonas Valaitis, SENOVES LIETUVIŲ DIEVAI, mitologijos posmai. Eilutės padavimai, legendos ir pasakos — kaip senovės lietuviai ir žemaičiai bendravo su savo dievais, 54 psl., \$1.00.

Vaikai mėgsta ir nori skaityti. Dėlto iš pat mažens yra daug lengviau juos įpratinti lietuviškai skaityti ir myleti lietuvišką knygą. Jei tėvai išbalansuotų vaikams perkamas dovanas — pusę knygų, pusę žaislų — lietuviško auklėjimo rodyklė staiga pakiltų aukštyn.

NAUJIENOS,

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO, ILL. 60608.

LIETUVIŲ POLICIJOS KOVA SU RAUDONUOJU OKUPANTU

(Spalio 2-sios — Angelių Sargų — dienos proga)

"Atsiminimų kibirkštėlė, praeities vaizdas sukėlė..."

Likimo lemta lietuviai per amžius kariauti su savo šalies priešais, kurių niekad nestigo. Kariavimo priešastys, ginklai, priemonės ir būdai nevienodi. Lai-
kui beslenkant ir besikeičiant aplinkyboms, viskas keičiasi. Kariauja ne vie tik kariai ginklais frontuose, kariauja visi užpul-
tos šalies piliečiai — vyrai, mo-
terys ir vaugliai. Kariauja ne tik ginklais fronte, bet ir įvairiais būdais fronto užnugaryje. Kariaujančių tikslas visų bendras: priešų pajėgų silpninimas, kad jis negalėtų plėsti — alinti gyventojų ūkį ar pavergti juos, prievarta paimant kariuomenės arba karinio pajėgumo stiprinimo darbus.

Šia proga noriu papasakoti apie mūsų (lietuvų) policijos vyrų užfronte 1941—1944 m. vestą su raudonųjų mūsų tėvynės okupantų kova ir jos būdingesnius faktus.

Visi mes, vyr. amžiaus lietuviai, gerai atsimename, kaip 1941 metais, tuojau po vokiečių-sovietų karo pradžios ir lietuvių patriotų sukilimo, vokiečių kariuomenei įžengus Lietuvon, dauguma mūsų vokiečius laikėme išvaduotojais, atitinkamai visur respektavome juos, o patį Hitlerį kai kurie viešai net išlaisvin-
tojo vadino.

Tada tikėjome, kad vokiečiai grąžins bolševikų klasta ir smurtu išplėstą Lietuvai laisvę ir nepriklausomybę. 1941 m. birželio mėnesio pabaigoje susitvėrusi laikinoji Lietuvos vyriausybė pašaukė visus bolševikų pašalinuosius ir laimingai nuo sunaikinimo išlikusius buvusius policijos (ir visų žinybų!) tarnautojus grįžti į ankščiau eitąs pareigas. Ir visi entuzias-
tingai grįžo. Suprantama, viso-
se žinybose dėl pergyvento vals-
tybės santvarkos sujaukimo dar-
to sąlygos buvo kiek pasikeitę-
sios. Labiausiai jos buvo pasi-
keitusios policijos pareigūnams. Dauguma tarnybos darbą nor-
muojančių įstatymų ir taisyklių "tarybininkų" buvo panaikinta arba "kojas aukštyn" pakeista. Naujai susitvėrusi vyriausybė neturėjo galimumo taip greitai viską sutvarkyti. O "žaibo" ka-
rą bevykdą vokiečių karo vir-
šininkai griežtai reikalavo tuojau be jokių atsilikimų atiduoti viską, kas tik buvo reikalauja-
ma, į Rytus besukbančių armijų reikalus. Jokių įstatymų ar skriaudžiamų pretenzijų bei skundų nepripažino. Ir buvo taip, kad iš vieno buvo paimama beveik viskas, o toliau nuo di-
džiojo kelio gyvenantieji nieko nebuvo atidavę. Vokiečiams laikinąją Lietuvos vyriausybę likvidavus ir įsteigus vadina-
muosius "savivaldos" organus su lietuviams tarėjais priešakyje, Lietuvos policija buvo subordi-
nuota vokiečių SS ir policijos va-
dai Lietuvai. Pastarasis poli-
ciją valdė per vokiečių tvarkos policijos viršininką Lietuvoje ir ryšio karininką lietuvį, kuris bu-
vo 1930 metais baigęs Berlyno policijos mokyklą ir įvairiose pa-

reigose tarnavęs Lietuvos poli-
cijoj Vytautas Reivyti. Jo parei-
gos atitiko neprik. Lietuvoje buv. policijos departamento di-
rektorius funkcijas.
Kaip jau minėta, karo meto okupanto reikalavimai buvo gau-
sūs, griežti ir visada labai sku-
būs. Svarbiausia tai, kad jie di-
ametraliai priešingi buvo nepri-
klausomos Lietuvos policijos mo-
kykloje tautinėje ir teisinėje dvi-
sioje išauklėtų policijos parei-
gūnų pažūroms, sąžinei ir įsipareigojimams... Mat, užuot globoję, saugoję piliečio asme-
ns ir turto neliečiamybę, dabar jie buvo verčiami atvirkščiai elgtis: gaudyti jaunimą išsiunti-
mui į "gražiąją" Vokietiją Rei-
cho darbams arba į frontą žu-
vusių laidoti su "Arbeits koman-
do", arba dalyvauti savo žmonių aruočių "valyme", atseit, re-
kvizuoti nieko nemokant pašarą, maistą, gyvulius (ypač arklius) ir t. t. Tokiu okupanto įsa-
kymų vykdymas lietuviams poli-
cijos pareigūnams prilygdavo savęs pačių savo rankomis plaki-
mui, nukarajinimui... Todėl poli-
cininkai, sužinoję kada ir kur vokiečiai tokias grobimo eksped-
icijas vykdys, slapta įspėda-
vo gyventojus, kad "susitvarkytų", ir tik tada ramią sąžinę vyk-
davo kartu su vokiečiais kur bu-
vo numatyta. Savaimė suprantama, kad ir tos "ekspedicijos" dažniausiai būdavo bergždžios.
Vokiečiai iš jų grįždavo išu-
tę, o lietuviai — geriausiai nus-
teigę. Arimano su Arimuzdo (šviesos su tamsa) kova, kaip ir pavydas, pasaulyje vyksta nuo pat pasaulio sutvėrimo. Ir minimais "rudžių" Lietuvoje siautėjimo laikais brolėdžių Kainų netrūko. Ir pavydo, už ką nors keršydami ar kitokias są-
kaistas suvesdami, jie įskūsdavo mažiau nuo bolševikų nukentė-
jusius kaimynus ar net gimines, ir nekantriai laukdavo to pasek-
mių. Patyrę, jog jų intencijos pasibaigė fiasko, įtardami lietu-
vis policininkus painformavi-
mu, ir juos įskūsdavo vokie-
čiams. Policininkai būdavo su-
imami, kalinami, tardomi ir tei-
siami. Teisdavo karo SS teis-
mai, kurių sprendimai dažnai būdavo mirties bausmė. Ne vie-
nas lietuvis policininkas buvo nužudytas.
Kaip matome — tarnyba buvo ne tik labai nemaloni, bet ir la-

Rugsėjo 30 d. prasidėjo Amerikos 1972 metų "March of Dimes" — lėšų rinkimas nuo gimimo luosiemis vaikams gydyti. Čia mato-
ma mergaitė Carmen Dones iš Fort Wayne, Ind., išrinkta šių metų vaikus karalaitė. Ji yra pusiau paralizuota nuo pat gimimo.

mi. Įvairių "prietelių" jie bu-
vo skundžiami policijai, kuri juos globojo. Apie tai gerai ži-
nojo ir policijos departamento direktorius, Vytautas Reivyti, kuriam apskr. policijos vadai tokius reikalus referuodavo, kar-
tu teikdami apie skundžiamuosius žinių. Direktorius Reivyti-
tis (mano asmeniniu patyrimu) nei vieno tokio skundžiamojo vo-
kiečiams nešdavė. Visada su-
tikio su policijos vado "atesta-
cija" ir visada padėdavo iš grei-
siančios nelaimės — bėdos "iš-
sisukti", o skundėjams sudary-
davo sąlygas ateityje tuo negar-
bingu darbu nesiversti.

1943 m., kai vokiečių įtūži-
mas buvo pasiekęs zenitą, ne-
pasitikėdami lietuviams parei-
gūnais, prie valsčių valdybų ir kai kur prie policijos nuovadų buvo paskyry savuosius, iš Vo-
kietijos atkeltus patikėtinius. Gerai, kad dėl stokos Vokietij-
joi tinkamų vyrų, tie patikėti-
niai buvo labai menkaverčiai: mažaraščiai, nemokėjo jokios svetimos kalbos ir labai mėgstą samagoną. Nesunku buvo tokius "apmuilinti", — reikėjo tik da-
boti, kad jie būtų priėdę ir atsi-
gėrę... Kartą mano įstaigon atė-
jusi moteris baltgudė, įpykusi skundė savo ženą, kad jis lai-
ko karišką šautuvą, kad samo-
ningai neatiduoda valdžiai skir-
tos jėgų normos, kad prilaiko partizanų ar dezertyrų, kad verda samagoną ir geria su tais "valkatomis" ir t. t. Prasė žen-
tą areštuoti ir, jei nesusaudyti, tai būtinai ištremti Vokietijon darbams. Tuoj pat, pasiteira-
ves pas nuovados viršininką, su-
žinojau, kad žentas policijai žinomas kaip dora žmogus, ginklas jam būtinai reikalingas savisaugai, o uošvė yra nedora boba — davatka, su žentu nesu-
gyvenanti ir skundžianti jį, no-
rėdama iš keršto dėl šeimyninių ginčų pražudyti. Norėdamas iš-
lošti laiko (kad nepasiskųstų vo-
kiečiams), pasiūliau skundėjai iširti, kur žentas ginklus laiko, kada ir kur samagoną verda, kiek tų "dezertyrų" ar "parti-
zanų" ir kada (dienom, naktim) pas jį lankosi, ką jie susitūkę veikia, ką kalba ir t. t. Tik su tokiom konkrečiom žiniom pasiū-
liau jai kitą kartą atvykti. Ta-
da jau žentas tikrai būsias "su-
vystytas". Žentas per nuova-
dos v-ką buvo įspėtas "susitvar-
kyti" ir nesivaidyti su uošve. Apie tai buvo painformuotas

polie. d-to direktorius Vyt. Rei-
vytis, kad jeigu kartais per vo-
kiečius jis bus tuo reikalu kla-
sinėjamas, tai žinotų reikala. Keliom dienom po to policijos vado štabe lankėsi SS ir poli-
cijos vadas Lietuvoje, lietuvių po-
licijos direktoriaus ir poros vo-
kiečių polic. karininkų vertėjo lydimi. Kaip tyčia tą dieną, kur bebuvusi, štaban prisistatė ir Eu-
frosinija Hasiukienė, žento skun-
dėja. Matyti, kažkokio "gra-
motno" pamokyta, kreipėsi ne į mane ir ne į p. Reivyti, bet sta-
čiai į vokiečių generolą. Tankia savo gudiška tarne tarškėda-
ma, dažnai įpindama žodžius "Arbait, Arbait, Germanija" ir pn. skundė savo ženą. Išpūtęs kelius cigaro dūmų kamuolius, nustebejęs vokiečių kreipėsi į sa-
vuosius ar kuris jų suprato, ko moteriškė nori. Laimė, nė vie-
nas vokiečių, net ir vertėjas čia nebuvo naudingas: nesuprato, nes nei lenkų nei rusų, o juo la-
biau gudų kalbos nemokėjo. Ta-
da generolas paprašė p. Reivy-
tį, kuris mokėjo minėtąsias sla-
vų ir gerai vokiečių kalbą kad jis paaiškintų, koks čia reikalas.

Reivyti, jam įprastu būdu atsi-
kvošęs ir pagalvojęs, generolui pranešė, jog moteriškė dejuoja, kad iš mažo savo ūkelio jų sei-
mai trūksta duonos ir negali ati-
duoti skirtingos jėgų normos. Nors žentas sunkiai dirbęs, bet šeši mažai vaikai... išsiversti sunku. Todėl prašo paimti ją Vokietijon darbams. Vis viena burna ūke-
lyje bus mažiau. Ji labai pri-
jaučianti vokiečiams ir norinti, kad vokiečiai laimingai karą lai-
mėtų, kad tik negrįžtų čia bol-
ševikai... Skundėja klausydama p. Reivyti, girdėjo kelis kart paminėjus "Arbeit", "Deutsch-
land" "bolševiken" ir pn. su-
prato, kad siūloma, kaip ji nori — jos ženą išgauti Vokie-
tijon darbams. Tad prašvitusiu veidu, linguodama galvą pritarė: "Tak, tak, panačku Enerale, ar-
bait, arbit nado takomu holo-
drancu"...

Vokiečiui patiko ir, paploda-
mas ją per petį, pagyrė už loja-
lumą Reichui ir pažadėjęs, kai reikės darbininkų, atsiminti ją, pasiūlė eiti namo. Man ir p. Rei-
vyčiui lyg kalnas nuo kupros nu-
(Nukelta į 5 psl.)

Prof. Vaclovo Biržiškos SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA

Pirmajame tome yra 208 puslapiai, o antrajame 226 psl.
Abu tomai minkštuose viršeliuose parduodami už \$4.00,
o kietuose viršeliuose už \$6.00.

Abi knygas gausite, jei pinigų pasiūsite tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street Chicago 8, Illinois

DĖDĖS ŠERNO GYVENIMO BRUOŽAI YRA GERIAUSIA DOVANA

Vyresnieji Amerikos lietuviai Juozą Adomaitį - Dėdę Šerną asmeniškai pažino, skaitė jo straipsnius, knygas ir klausėsi jo paskaitų. Dabar jie gali paskaityti gražiai surašytą Dėdės Šerno gyvenimą. Jiems bus įdomu prisiminti senus laikus ir pasiskaityti gražių istorijų. Naujai atvykęs lietuvis galėtų žiemos pasiskaitymams nupirkti Antano Rūko parašytą Vienišo Žmogaus Gyvenimą - Dėdės Šerno gyvenimo bruožus. Jie pradijūgins kiekvieną, kas jį atsimena ir pa-
žinojo, o naujesiems ateiviams, jaunimui, rašytojo A. Rūko lengvas, vaizdus gražia literatūrinė forma pasakoji-
mas duos progos susipažinti su mūsų pirmųjų lietuvių švie-
sulių gyvenimu ir jų kieta, ideologinė veikla.

Antanas Rūkas, VIENIŠO ŽMOGAUS GYVENIMAS, Juozo Adomaitio - Šerno gyvenimo bruožai. Išleido Ame-
rikos Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, 1962 m. 206 psl., kaina 2 dol.

GAUNAMA "NAUJIENŲ" ADMINISTRACIJOJE

Jau atspausdinta ir galima gauti knygų rinkoje

CHICAGOS LIETUVIŲ ISTORIJA

Alekso Ambrose knyga, aprašanti paskutinį 90 (1869-1959) metų Chicago lietuvių gyvenimą ir jų atliktus darbus. 664 psl. Kietais viršeliais \$10.00, minkštais \$8.00. Išleido Amerikos Lietuvių Istori-
jos Draugija.

Knygoje aprašytas pirmas Chicago atvažiavęs lietuvis, pirmos lietuvių kolonijos, jų suorganizuotos šalpos draugijos, statytos baž-
nyčios, išteigti laikraščiai, kurių viso buvo 121, 41 teatro draugija, 48 pasaulietiški chorai, 9 bažnytiniai ir 314 viešesnių žmonių biografi-
jos. Duoti dokumentuoti katalikiški, socialistiniai, laisvamaniški ir kitų organizacijų atlikti darbai, išteigtos mokyklos, skaityklos, ban-
kai ir kt.

Norintieji šią knygą įsigyti, prašomi parašyti čekį arba Money Orderį

AMERIKOS LIETUVIŲ ISTORIJOS DRAUGIJOS

vardu ir pasiusti:

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO, ILL. 60608.

Nuo
1914 metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalus visos mūsų apylinkės. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikejimą. Mes norė-
tume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20.000

Frank Zogars, President

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
4044 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4471

5%

Passbook Savings
All accounts com-
pounded daily —
paid quarterly

6%

2 Years Savings
Certificate
(Minimum \$5,000)

Jau išėjo seniai laukta

Juozės Vaičiūnienės knyga

TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENČIŲ TAKAIS

100 didelio formato psl., daug paveikslų. Kaina \$2.00.
Persiuntimui paštu reikia pridėti 25 c. egzemplioriui.
Ansambliai, chorai, grupės, užsakydamos 10 ar dau-
giau egzempliorių, nemoka pašto persiuntimo išlaidų.
Knygą galima gauti Naujienose arba pasiunčiant čekį ar Money orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 S. Halsted St., Chicago, ILL. 60608

Raginkite savo apylinke augti - taupykite!

Pas mus taupomi jūsų pinigai atlieka du didelius darbus. Pirmas, jie padeda Jums pasiekti asmeniškus jūsų užsimojimus. Antras, jie padeda sukurti geresnę apylinkės bendruomenę ir parūpina fondus namams įsigyti.
Taupykite dabar. Santaupos, padėtos prieš 10 mėnesio dieną, neša nuostimčius nuo mėnesio pirmos.

6%

PER ANNUM
ON SAVINGS CERTIFICATES
OF \$5,000, OR MORE,
2 YEAR MATURITY

5%

UNIVEST TAUPYMO
SĄSKAITOMS

Taupymo indėliai
Apdrausti iki \$20,000.

UNIVERSAL

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St.

Chicago, ILL. 60608

VIENA STIPRIAUSIŲ BENDROVIŲ, TURINTI DIDELES ATSARGAS

Isteigta 1923 metais

Tel. 421-3070

Istaigos pietuose kiemas automobiliams pastatyti

NAUJIENOS

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

Published Daily Except Sunday by The Lithuanian News Pub. Co., Inc.
1739 So. Halsted Street, Chicago, Ill. 60608. Telephone HA 1-6100

SECOND - CLASS POSTAGE PAID AT CHICAGO, ILLINOIS

Subscription Rates:	
In Chicago \$22.00 per year, \$12.00 per six months, \$7.00 per 3 months. In other USA localities \$20.00 per year, \$11.00 per six months, \$6.00 per three months; Canada \$22.00 per year; other countries \$23.00 per year.	
15 cents per copy, 15 c. on Saturday	
Dienraščio kainos:	
Chicagoje ir priemiestiuose	
metams	\$22.00
pusei metų	\$12.00
trims mėnesiams	\$7.00
vienam mėnesiui	\$3.00
Kitose JAV vietose:	
metams	\$20.00
pusei metų	\$11.00
trims mėnesiams	\$7.00
vienam mėnesiui	\$3.00
NAUJIENŲ ofisas atdaras kasdien, išskyrus sekmadienius, nuo 9 val. ryto iki 5 val. vakaro. Šeštadieniais — iki 12 val.	

trims mėnesiams	\$6.00
vienam mėnesiui	\$2.00
Kanadoje:	
metams	\$22.00
pusei metų	\$12.00
vienam mėnesiui	\$3.00

Užsieniuose:	
metams	\$23.00
pusei metų	\$13.00
vienam mėnesiui	\$3.50

Nauienos eina kasdien, išskyrus sekmadienius, Leidžia Naujienų Bendrovė, 1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. Telef. Haymarket 1-6100.	
Pilnais reikia siųsti pašto Money Orderiu kartu su užsakymu.	

Būtų lengviau, jei propagandistai dirbtų

Niekas darbininkų, darbo valstiečių ir inteligentijos taip žiauriai neišnaudoja, kaip rusai kolonistai. Užkariautais ir okupuotais kraštais išnaudoja ir kitų imperijų kolonistai, bet jie nesugebėjo taip išnaudoti jaunų ir senų, mažų ir didelių, vyrų ir moterų, kaip juos išnaudoja sovietų imperijos administratoriai.

Kitų imperijų užkariautojai išnaudodavo gamtos turtais, nusukdavo prekybą savo naudai, tuo tarpu sovietų tankai pirmiausia nušliaužia prie okupuoto krašto bankų ir susirenka visas aukso ir užsienio valiutos atsargas. Taip rusai pasielgė Kaune, Mažeikiuose, Tauragėje ir Marijampolėje. Išvežus auksą, pradėta valgyti maisto ir kitokių vertybių sandėliai. Vėliau eita prie krautuvų ir privačių klečių ir santaupų.

Per 30 metų Lietuva ir jos gyventojai buvo alinami. Iš lietuvių žemės padaryti rusiški dvarai, vadinami kolchozais, o buvę krašto ūkininkai paversti tų kolchozų vergais. Per 30 metų rusai vežė ir vežė iš Lietuvos javus, mėsą, taukus, pieną, kiaušinius ir vaisius. Bet ir šiam vežimui artėja galas. Rusai matė, kad kiekvieną metų išvežamų vagonų skaičius vis darėsi mažesnis, o vergų nepasitenkinimas darėsi didesnis.

Rusams reikia daugiau derlingos Lietuvos žemės vaisių, bet lietuviai neskuba jų gaminti. Lietuvis noriai dirbo žemę, kol jis galėjo naudotis tos žemės vaisiais, kai žemė jam priklausė. Šiandien derlingiausios Lietuvos sritys javų neaugina, nes lietuviai neįveda į žemę savo širdies. Ne vieną metų lietuviai suvežė javus su pašarais ir iškasė bulves, bet vėliau rusai viską išsivežė. Jau keltas metas okupantas bando įtikinti lietuvius, kad jie dirbtų žemių net ir tuo atveju, kai jėgai iš jų atimami. Lietuviai negali protestuoti, jie neturi teisės širdies skausmui išdėstyti, bet jie gali nedėti širdies į darbą. Okupantas stengiasi lietuvių įtikinti, kad ir šių metų javų išvežimas į Rusiją yra "naujas etapas į komunizmą". Jau praėjo 30 tokių etapų, bet daugiau duonos, šiltesnio buto ir geresnio drabužio kaip nebuvo, taip jo ir nėra. Gerai pavalgo ir gražiai apsirengia tik tie komunistų partijos nariai, bet ne krašto gyventojai.

Dabar rusai išgalvojo "ekonominį švietimą". Iki šio meto kiekvienam krašto gyventojui buvo kišamas "politinis švietimas". Naujai parvežtas paskutinis Tiesos numeris kalba apie "lemiamus ideologinio darbo barus",

UŽ TAUTĄ, KARALIŲ IR LAISVĘ...

(Po pokalbio su B. R. Pietkievičium, Crane Savings and Loan bendrovės prezidentu)

(Tęsinys)

IVINSKIO GYVENIMAS

Kalbant apie Lauryno Ivinskio santykius su Oginskiais, bus ryškiau, jei mes kiek palisime ir jo paties gyvenimą. Laurynas Ivinskis buvo gimęs 1808 metais Bambalų kaime, Užvenčio valsčiuje. Jo tėvai buvo neturtingi bajorai, berods, neturėję nei savo žemės, nes nuomodavo mažus dvarelius ir ūkius. Kadangi jo tėviškė buvo arti Kolainių, tai jis ten lankė ir baigė vidurinę unitų — bazilijonų vienuolių mokyklą. Jau 1841 metais išlaikė prie šiaulių gimnazijos tam tikrus egzaminus ir gavo kaimo mokytojų teises. Paskui jis, 1847 metais išlaikęs Kauno gimnazijoje egzaminus, gavo teisę mokytojauti ir miestų pradžios mokyklose. Tada jau turėjęs ryšių su Oginskiais ir gal su jais iš anksto susitaręs paprašė, kad būtų paskirtas mokytoju į Rietavo mokyklą. Reikalas, Oginskiai tarpininkaujant praėjo sklandžiai ir jis

kuriuose visas dėmesys kreipiamas į krašto ūkį ir ekonominis reikalas. Okupantas cituoja paskutinio partijos suvažiavimo nutarimus ir apie reikalą naujų partijos kadrių krašto ūkyje. Tiesos redaktorius įžanginiame tarp kitų dalykų šitaip rašo:

"Neatsitiktinai mūsų partija kaip tik šiuo metu ypatingą dėmesį atkreipia į ekonominį darbo žmonių švietimą. Šioje srityje dar yra nemaža spragų ir trūkumų. Kaip rodo gyvenimas, daugelis darbo žmonių yra blogai informuoti apie reikalų padėtį savo kolektyve, savo šakoje, visame liaudies ūkyje. Politinio švietimo sistemoje, propaguojant ekonomikos teoriją ir TSKP (rusų komunistų partija) neretai atitrūksta nuo konkrečių gamybos vystymo uždavinių. Visose partinio darbo grandyse — politinėse, marksizmo — leninizmo pagrindų, komunizmo mokyklose, teoriniuose seminaruose, politinio aktyvo mokyklose, marksizmo — leninizmo universitetuose — svarbiausia yra aukštas idėjinis lygis ir kryptingumas. Čia kaip tik pagrindinis vaidmuo ir tenka propagandistams. Mūsų respublikoje propagandinį darbą dirba daugiau dešimt tūkstančių komunistų, kurių dauguma turi aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą..." (Tiesa, 1971 m. rugs. 23 d., 1 psl.)

Būtų lietuviams daug lengviau, jeigu tas dešimt tūkstančių propagandistų dirbtų naudą ūkio darbą. Jie nepajęs lietuvių įtikinti, kad Lietuvos derliaus išvežimas į Rusiją yra naujas "komunistinės statybos etapas", bet dirbantiems būtų lengviau suimti derlių, jei prie darbo prisidėtų dar 20,000 rankų.

Niekas lietuvių taip neerzina, kaip okupanto samdytas tuščiaivurdis propagandistas.

mac įkūnino to darbo galimas žalingumo vaisiais, dėl to emė grauztis ir visą likusį gyvenimą įrodinėjo jų netinkamumą lietuviškiems žodžiams reikšti, o pats savo knygoms ir kalendoriams leisti lotyniškais raidėmis ieškojo pagalbos pas Oginskį. Paskui jau jis visai nebeieškojo mokytojo vietos. Žinoma, kaip katalikas jos ir nebūtų gavęs. Jį šelpė buvę draugai: Kun. Glinskis, dvarininkas Karpis. Gabrielės Petkevičaitės tėvas buvo pasikvietęs jį savo dukters mokytoju. Trumpą laiką buvo Plungėje, pas Mykolą Oginskį. Tris ar keturis metus mokė Zubovo dvare Vladą Zubovą, kuriam padarė įtakos jo lietuviškam apsisprendimui visam jo gyvenimui. Bet ir tuo laiku jis nepertraukė savo kruopštaus kūrybingo darbo. Mirė, berods, Karpiaus Milvydų dvare 1881 metais ir buvo palaidotas Kuršėnų kapuose.

DARBŠČIOJI BITE

Lauryną Ivinskį galima pavadinti darbščia bite, kaip kiti yra pavadinę istoriką S. Daukantą vargo pele. Jis, sako, buvęs neaukšto ūgio. Savo būdu buvęs labai kuklus, malonus, darbštus, rimtas, pamaldus, bet labai nepraktiškas savo reikaluose. Ilgai mokytojuo dvaruose, mokydamas dvarininkų vaikus. Bet tuo pačiu metu, turėdamas didelę pastabumo dovaną, rinko, aprašinėjo, net piešė florą. Domėjosi ypaci vaistažolėmis, kurios gali padėti žmonių sveikatai išlaikyti. Jo tas herbarijumas buvęs surinktas toks didelis, kad, pasak J. Tumo - Vaižganto, galėjo užimti išdėstymui parodose kelis aukštus. Ir piešinių paliko jis nemažai. Grybų rinkinio spalvotų piešinių albumas kai dingo pakeliui siunčiamas į Vienos parodą, tai jis vėliau nupiešė kitą ir padovanojo Vl. Zubovui, kuris paskui jį atidavė Petrapilio universitetui. Už išstatytus tuos savo rinkinius jis Rietavo ir šiaulių parodose gavo sidabro medali. Buvo kviečiamas į botanikų, daržininkų draugijų suvažiavimus Krokovoje ir Varšuvoje.

Jo pasaulietiškos literatūros lobis iš anų laikų yra labai didelis. Nors turinio atžvilgiu jo raštai yra menkesni už istoriko Daukanto ar vyskupo Valančiaus raštus, bet savo gausumu jis prie jų priartėja. Jei imsimė ir tautosakinę medžiagą, kažin ar nebūs juso ir pralenkęs. Iš tautosakos du jo mišlių rinkiniai pateko į Im-

Dianne Feinstein, 38 metų San Francisco miesto tarnautoja, paskelbė kandidatūra į miesto merus. Ji nori nušalinti dabartinį merą Joseph Allio, kuris dar kartą kandidatuoja.

tuviškam žodžiui meilės savo širdyje jau nebeturėjo ir jos neskiepino klierikų širdyse. Dėstė kaip mokslinį dalyką ir reikalingą pastoracijos darbą dirbantiems lietuvių parapijose. Atgaivinti lietuvišką sąmoningumą jam atrodė jau tuščias beprasmiškas reikalas. Net aušrininkams ją gaivinant jis ne tik nesidėjo, nerėmė to reikalo, bet tą visą, gvyai besireikšiantį sąjūdį, jis laikė nesubrendėliu darbu. Be abejo, aukštai vertino savo hierarchinius atsiekimus, tą vyskupišką poaukštį. Pats pasinėrė matematikos mokslo svarstyse. Daug dėl to triūsė, dirbo, degino savo smegenis, ir kas iš viso to išejo? Tiesa, jis tarėsi atradęs tam mokslė naujų nežinomų dalykų, net teoremų. Bet paskui paaiškėjo, jog ką jis naujo buvo atradęs, yra jau seniai žinomi dalykai matematikoje, tik to nežinojo patys vyskupai A. Baranaukas, bereikalingai gaisdamas laiką. Nė ką daugiau būtų galima pasakyti tautos gyvenimo prasme ir apie pasiektą hierarchinį vyskupo laipsnį. Vyskupo lazdą nešiojusių mes turime jau ne taip mažai, bet žinomi, vertimai bei branginami liko tik tie, kurie savo darbais suvaidino tautos gyvenime svarbią rolę, ar paliko atmintims pėdsakus kultūros baruose... Kiti visi nugrimzdo užmarštin, gal būtų nugrimzdes ir vyskupas A. Baranaukas, jei ne jo sukurta šnykščių šilėlis, turėjęs ir nebeturįs svarbos mūsų literatūroje.

Nuklydus į šalį, tarsi ir nuo temos, berods, bus vėta dar ir daugiau paklydinėti. Gal tai nelaikytina ir didele nuodėme, juk reportažas nėra koks nors monografinis dalykas. (Bus daugiau)

VYSKUPAS BARANAUSKAS

Taip išsikalbėjus, sakysime, kas atsitiko su Baranausko Anykščių šilėliu. Jį sukūrė jaunystėje, degdamas meile lietuviškam žodžiui, kada, pasiskaitęs Mickėvičiaus Poną Tada galvojo, jog gamtos grožį galima išreikšti nemenkiau ir lietuvių kalba. Gal būtų, ta jo meilė bus paskatiniusi jį ir moksliškai ją patyrinėti. Galima tikėti, kad jis buvo nebloma, gal pasiruošęs lietuvių kalbos mokslo srityje, jei galėjo ją dėstyti kunigų seminarijoje. Bet ją dėstydamas, jis tam lie-

Klaipėda Ordino Valdžioje (1252 - 1525 m.)

20

Viršuje pateiktieji faktai apie Klaipėdos miškų, ne kieno kito, bet pačių vokiečių parašyti, yra liūdnas įrodymas, kaip anie piktai išbrovėliai iš Vokietijos grobė ir naikino miškus, kurie ne jiems, bet mūsų protėviams priklausė. Jie vežė mūsų žemių gerybes į pasaulį, pardavė jas už pinigų, kad pinigų pagalba uždėtų mūsų gimtinei dar kietesnę baudžiavą ir įveltų ją į vis naujai pradedamus karus.

27. LAIVŲ STATKBA ORDINO KLAIPĖDOJE

Visose Klaipėdos privilegijose skaitome, kad jos piliečiai gali nemokamai medžių laivų statyti kirsti. Minčtus pareiškimus būtų lengvai galima aiškinti, kad "laivų" sąvoka reiškianti didelius, jaroje plaukiojancius laivus ir kad todėl Klaipėdoje jau anuomet prasidėjusi jūros laivų statyba. Tai būtų labai klaidinga nuomonė. Iš privilegijose garantuotų medžių klaipėdiečiai tegalėjo statyti žvejybos laivus ir valtis — Mariose plaukiojimui. Penkiolikto amžiaus gale, kuomet Ordino valdžia ėjo į pabaigą, Klaipėdoje dar nebuvo jokios žymios prekybos jūros keliais. Kad pats Ordinas tik 1520 m. Klaipėdoje pirmą mūiltinę teisteigę (*Ordensbriefarchiv 1523, fol.*

47), kuri už laivais atgabentas prekes "Pfundzoll" emė, tai parodo, kad iki tol pats Ordinas Klaipėdos jūros prekybą jokios reikšmės neteikė. Po dvidešimt metų, 1540/41 m., kuomet prasidėjo gyvensnė Klaipėdos jūros prekyba, patiems klaipėdiečiams dar nepriklausė nei vienas jūros laivas.

Pirmieji jūrų laivai buvo Klaipėdoje pastatyti 16 a. viduryje. Bet statyba pasiliko menka ir sustojė visai, kuomet Prūsijos valdovas George Friedrich 1580 m. balandžio 18 d. parėdymu uždraudė Klaipėdai jūrų laivus statyti ir jai įsakmiai pavedė vien tik smulkiųjų žvejybos laivų statymą. Kai 1589/90 m. jūrų kelių prekyba tikrai pražydo — tai Klaipėdą lankė 62 jūros laivai — iš jų klaipėdiečiams tepriklausė 3 jūrų laivai — Sembritzki, Geschichte d. Stadt Memel, pirmoji laida, 1900, pusl. 75/76.

28. ŽEMĖS ŪKIS

Klaipėdos srities žemės ūkį Ordino laikais turime iš dviejų pusių nagrinėti, utrimė apžvelgti 1) vokiečių žemės ūkį ir 2) vietinių gyventojų (Friedeleute) žemės ūkį, nes abi rūšys vystėsi skirtingose sąlygose.

1) Vokiečių žemės ūkis

Tai pačių krašto valdovų proteguojamas užsiėmimas. Jį galime geriau atsekti, nes jis yra Ordino dokumentuose atžymėtas.

a) Kuomet Ordinas 1253 m. Pois apylinkę ir Kretingos pilį ištikimais kur-

šiams užrašė, jis, žinoma, tikėjosi, kad šitie jo lenininkai versis žemės ūkiu. Deja, nei apie vienos, naei apie antros vietovės ūkiškas pastangas netenka nieko sužinoti. Šitie Ordino kolonizacijos pradininkai veikiai buvo karo audros nušauti.

b) Nuo Šventosios upės žiočių palei jūrą eina kelių kilometrų platumo smėlio ir žvyro juosta žemyn į pietus, per Klaipėdą, toliau pamariu iki Svencelės. Šiame bare augo šiurkščios žolės, kerpės ir pušys; bet pradedamam žemės ūkiui jis mažai tiko. Todėl mes apie Klaipėdos miesto sodybų žemės ūkį nieko negirdime, nes jos kaip tik stovėjo tame nederlingame smėlio — žvyro bare.

c) Matosi, kad 1402 m. būta labai blogo derliaus metų, nes prie Ordino pilies apgyvendinti kuršiai nebegalėjo pakankamai maisto pasirūpinti ir pradėjo badauti. Klaipėdos komtūras liepos mėn. šelpė juos vienu krovinium (eine Last = 12 statinių) ir 15 šėpeliais (Scheffel) milty bei 25 šėpeliais žirnių. Tų pačių metų spalio mėnesyje jie vėl davė saviems kuršiams vieną krovinį ir 20 šėpelių milty. 15 šėpelių grūtinės (Grütze) ir 120 šėpelių avių. Literatūra, nr. 11, p. 45.

d) Pirmosios žemės ir gyvulių ūkio užuomazgos galėjo pasirodyti naujai įsteigtose kaimuose Užmarijė. (Rasitė — 1372, Nida — 1437, Nėgliai — 1486, Sarkuva — 1497, Karvaičiai — 1519). Tuomet Užmaris buvo labai mažai smėlio užneštas, jame augo dideli miškai, o pamaryje buvo

dideli derlingos žemės plotai, kurie labai būtų žemės ūkiui tike. Nors Užmario gyvenimas buvo ramus, karų nepaliestas, tačiau jo kaimai liko maži ir nepasizymėjo jokių žemės ūkio aktyvumų.

e) 1376 m. pirmą kartą minimas Ordino gyvulių ūkis Klaipėdoje, bet jo gyvasis inventoriūrus tebuvo labai menkas (*Ordens foliantas 190, p. 89*).

f) 1402 m. buvo pastatytas Ordino gyvulių ūkis Sendvaryje prie Klaipėdos. *Literatūra, nr. 10, p. 8*.

g) "Das Grosse Bestallungsbuch des Ordens" mini keturias Klaipėdos komtūrijos vietoves, kurios 1437 m. mokėjusios žemės ūkio mokesčius (*Ordens foliantas 130, p. 97 ir 98*).

h) Keturiasdešimt metų po Melno taikos, 1462 m., kai Klaipėda vėl buvo Livonijos kardininkų rankose, kardininkų magistras Johann von Mengede užrašė pirmą žemę, mūsų laikų Taurakalių dvarą, vokiškam kolonistui Andreas Schoerppen. — *Sembritzki, Stadt Memel, 1926, p. 48*, ištais užrašymo aktas.

i) 1483 m. Taurakalių ar Kalotės apylinkėje užrašoma žemė kolonistui Paul Buchenschützen ir jo žmonai Barborai. Šita žemė iki tol valdė kažkoks Hans Neuborger. *Literatūra, nr. 11, p. 52 ir 53* randasi užrašymo aktas.

j) 1503 m. Ordino Did. magistras Friedrich von Meissen užrašė Klaipėdos miesto piliečiams 14 ūbų žemės. *Literatūra, nr. 11, p. 54 ir 55* užrašymo aktas.

Antroji Torūnės taika 1466 m. galutinai užbaigė karus tarp Ordino ir žemaičių. Du šimtai ir keturiolika metų (1252 - 1466) trukusios kovos dėl Klaipėdos nutilo. Ordinas buvo taip aplamdytas, kad jis nebepajėgė pulsti kaimynų. Tik nuo šios datos vokiškieji kolonistai drįso išeiti už miesto ribų ir, gavę iš Ordino stambius žemės plotus kulmiška teise netolimoje miesto apylinkėje, pradėjo užsiimti žemės ūkiu. Tačiau, iki Ordino sekularizacijos 1525 m. jų skaičius nebuvo didelis; jis vargu ar prašoko pirmą dešimtį. Kiek ir kokių javų ar gyvulių jie augino, istoriniai šaltiniai nepasako. Gal būtų, jų ūkiškoji produkcija buvo tokia menka, kad ji nesulaukė istorikų pastabumo.

2) Autochtonų žemės ūkis

Apie senųjų gyventojų žemės ūkį istoriniai vokiečių šaltiniai tiesiog nieko nebyloja. Bet yra užrašų, ir nerašytų pėdsakų, kurie verčia išvesti, kad, nors senieji gyventojai nebuvo administraciniai tvarkomi, jų ūkiška veikla yra buvusi žymi.

Patys vokiškieji šaltiniai patiekia žinių, kad Did. Dykra (t. y. Klaipėdos sritis) nebuvo tuščia, be žmonių, bet kad joje egzistavo taip vadinamieji "Friedeleute". Pastarieji ten laikėsi 273 metus, nuo 1252 iki 1525. Per tokią laiką jų skaičius padidėjo bent dešimteriopai. Jų skaičius didėjo ne vien gimimais, bet ir pagėgėliais iš Ordino valdų ir Lietuvos kunigaikštijos.

(Bus daugiau)

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ
IR GERKLĖS LIGOS
PRITAİKO AKINIUS
2858 W. 63rd STREET
Ofiso telefonai: PROspect 8-3229
Resid. telefonai: WALbrook 5-5076
Kasdien nuo 10 iki 12 val. ryto,
nuo 7 iki 9 val. vak. Treč. uždaryta.

DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINE CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford
Medical Building). Tel. LU 5-6446
Pirma ligitis pagal susitarimą.
Jei neatšiliepija, skambinti 3/4-8012
Telefonai: PROspect 8-1717

DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8
tikėtai antradieniais ir penktadieniais.
Trečiadienį, ir sekmadienį, ofisas uždarytas.
Resid. 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS
IR
DR. B. B. SEITON
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Telefonai: 695-0533
Fox Valley Medical Center
860 Summit St.
ROUTE 58, ELGIN, ILLINOIS

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofisas: HEMlock 4-5849
Resid.: 388-2233
OFISO VALANDOS:
Pirmadieniais ir ketvirtadienį, 1-7 val.
antradienį, penktadienį nuo 1-5, treč.
ir šeštadienį, tikėtai susitarus.

DR. W. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINE CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatšiliepija, skambinti MI 3-0001.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
OFISO VALANDOS:
Kasdien nuo 1-4 popietį ir 6-8 val.
Treč. ir šeštadienį uždaryta.
Ofiso telefonai: PORTsmouth 7-6000
Resid. telefonai: GARDen 3-7278

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
VALANDOS: Pirmadienį, antradienį, ketvirtadienį, penktadienį nuo 3 iki 7 val. popietį. Ketvirtadienį ir šeštadienį nuo 9 iki 11 val. ryto tik susitarus.
Trečiadieniais uždaryta.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
KALBA LIETUVISKAI
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis, pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR
PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 WEST 63rd STREET
Val: antradienį, nuo 1-4 po pietų, ketvirtadienį, nuo 5-7 val. vak.
Ofiso telefonai: 776-2880
Naujas rez. telefonai: 448-5545

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas: 2750 West 71st St.
Tel.: 925-8296
Valandos: 2-8 val. vak. Penktadienį 10-12 ir nuo 2 iki 8 val. vak.
Sėkmadieniais ir trečiadieniais uždaryta.
Rez. telefonai: WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ LIGOS
Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PR 8-1223
OFISO VAL: pirm., antradienį, trečiadienį, penktadienį, 2-4 ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 2-4 val. po pietų ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Ofiso telefonai: HEMlock 4-2123
Resid. telefonai: GIBson 8-6195
Pirma ligitis pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonai: HE 4-2123, jei neatšiliepija, tai telefonai: GI 8-6195

P. SILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bandžai, Speciali pagalba kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1.
2850 West 63rd St., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: PROspect 6-5084

Lietuvių policijos kova...

(Atkelta iš 3-čio psl.)

slinko. P. Reivytytis pranešė Hasiuk'ienei, kad generolas dėkodamas jai už lojalumą vokiečiams, pažadėjo žentą Vokietijon išgabenti, o jai liepė eiti namo, ramiai sekti žento darbus, nepykinti jo, kad jis su visais ginklais nepasislėptų ir jai ko blogo nepadarytų. Kai tik bus galima pas juos nuvyks policija ir žentą "sutvarkys".

"Ginkly, — nusiminusi uošvė pranešė — jau nebėra"... Patenkinta boba šautė šovę gatvėn, o generolas šypsodamasis tęsė savo inspekciją. Šiuo atveju lietuvų policijos d-tto direktorius p. Reivytytis, pasitikėdamas savo autoritetu, nors ir labai rizikuodamas, sutvarkė reikalą pagal patarę, kad būtų ir "vilkas sotas ir ožka sveika"...

Čia paminėtas atsitikimas nebuvo vienintelis tos rūšies "šaltos kovos" su okupantu priemonė. Ne vieno pradžioje mano čia minėtųjų skundžiamųjų (skųstųjų) policijos pareigūnų ir kitų p. Reivytytis vokiečiams neišdavė, nenuskriaudė. Visus, kuriuos tik galėjo, tėviškai globojo ir prieš vokiečius gynė. Jis sakė: "Okupantas anksčiau ar vėliau iš mūsų krašto išeis, o

mums reikės pasidėti ir su tais žmonėmis gyventi"...

Visa tai dabar, po tiek metų, mums atrodo kaip košmarinis sapnas, kaip praslinkusi šmėkla. O tada, nors viskas ekspromtu, humoristiniai atlikta, tačiau tai ne juokai buvo. Reikalui paaiškėjus, už tokius "juokus" grėsė labai sunki bausmė.

Vokiečiai, nors bendrai ne kvaili, ambicingi ir žiaurūs, bet kartais sumanumu ir drąsa lietuviai juos pralenkdavo. Nemokėdami vietinės kalbos, jie turėjo pasitikėti tariamais savo "bendradarbiais" ir vertėjais.

Tas gabus, drąsus žemaitis, ausrininko-knygnešio ainis, Vytautas Reivytytis, jei dar tebėra kur gyvas, anuomet pasielgė tikrai didvyriškai, nes be greitos orientacijos jis panaudojo sumanumą, drąsą ir sąmoningai herojiškai rizikavo.

AGNIEŠKOS BACEVICIENES LAIDOTUVES

Praeitą trečiadienį, rugsėjo 22, Vance koplyčioje (1424 S. 50 ave., Cicero) įvyko atsisveikinimas su velione Agnieška Bacevičiene. Liuteronų kunigas pasakė kalbą, pamargindamas ją citatomis iš Biblijos, o Genovaitė Giedraitienė pagrojo vargonais bei pagiedojo. Po to velionė buvo palydėta į Lietuvių tautines kapines gana ilgos automobilio virtinės. Atlikus trumpas laidotuvių apeigas, gražus rusvai žibantis karstas pamažu nusileido į duobę.

Laidotuvių direktorius S. C. Lack-Lackwicz, kuris vadovavo laidotuviams, velionės šeimos vardu pakvietė visus palydovus pietų į Midway restoraną, 4222 W. 63rd St.

Velionė Bacevičienė-Pilaukaitė gyveno 2346 So. Oak Park Ave. Mirė sulaukusi senatvės. Buvo kilusi iš Matelių parapijos. Papiečių kaimo. Amerikoje išgyveno 60 metų. Paliko liūdinčią dukterį Aldoną Kitt, žentą Peter, porą anūkų (John ir Patricia) bei daug kitų gimių, draugų ir pažįstamų.

Velionė buvo ilgametė Chicago Lietuvių Suvalkiečių Draugijos narė. Tad draugija ir parūpino grabnešius.

Laidotuvėse dalyvavo keletas mūsų organizacijų veikėjų, kaip antai: Jonas Jonikas, Julius Klimas, Onutė Švirmickas, Antanas Radzūkenas su žmona Maryte, Antanas Stukas ir kiti. Nuo artimųjų buvo prisijūta nemažai gėlių.

Ir šį kartą noriu pasidžiaugti Lietuvių tautinių kapinių laidotuvių tvarka bei puikiu patarnavimu. Baigdamas reiškiu užuojautą velionės artimiesiems. O Tau, Agnieška, tegul bus lengva išsėti per amžius laisvų kapinių žemelėje. — A. Jusas

ROCKFORD, ILL.

Dr. Algirdas Vasonis

Rockfordo lietuvius pasiekė liūdna žinia, kad mirė dr. Algirdas Vasonis, gyvenęs Woodstock mieste. Rockfordiečiams velionė buvo gerai pažįstamas, nes dažnai su visa savo šeima atsilankydavo į lietuvų parengimus, koncertus ir kitokius subvėmus. Ypač jis būdavo dažnas svečias, kai jo trys sūnūs šeštadieniais

EICHSTATT CHINAZIŲ 1-OS LAIDOS MOKINIŲ SASKRYDIS

Minėjimą laikome labai pavyksiu. Dalyvavo 23 mokiniai ir 6 buvę mokytojai: būtent buvęs direktorius P. Balčiūnas, St. Barzdukas, S. Butvila, P. Ličkus, A. Rudienė ir St. Rudys.

Dauguma buvome nesimantę 25 metus, tai buvo įdomu pamatyti kaip atrodome, kaip pasikeitė

lankė Rockfordo lituanistinę mokyklą. Mat, savo sūnus jis atveždavo į Rockfordą. Vėliau, kai jo sūnūs paaugėjo ir paliovė lankė lituanistinę mokyklą, tai ir dr. Vasonis rečiau beatsilankydavo. Tačiau ryšių su rockfordiečiais nenutraukė.

Rockfordiečiams tikrai teko labai nustepti, kai pasiekė žinia apie netikėtą daktaro mirtį. Juo labiau, kad anksčiau niekas negirdėjo apie velionio nesveikavimą. Be to, palyginti, jis dar buvo gana jaunas žmogus.

Reiškiu giliausią užuojautą dr. Vasonio žmonai, sūnams ir kitiems giminėms. Žvalgas

WATERBURY, CONN.

Atvyksta poetas H. Nagys

Lietuvių Bendruomenės valdybos pakviestas, poetas Dr. Henrikas Nagys spalio 2 d. iš Montrealo atvyksta į Waterbury, Conn., ir tą dieną parapijos salėje įvyksta pirmąjį metų šio sezono kultūriniam pobūvyje — rudens balijų — skaitys savo kūrybos poezijos.

Vakaras prasidės 7:30 val. v. Visi maloniai kviečiami dalyvauti. M. S.

me. Aišku, matėsi daug žilo plauko, kai kurie visiškai nepaseno, tik subrendo, o kiti lyg net ir pajaunėjo. Keli net ir anūkus jau turi. Kalboms nebuvo galo.

Pietus pradėjome su malda, mūsų tarpe turime kun. Kęstį Žemaitį, kuris atlaikė ir mišias sekmadienį. Visi buvę mokytojai pasakė kalbas, o iš mokinių pusės buv. seniūnas Valdas Adamkevičius - Adamkus, sakėdamas kalbą, pasakė, kad dabar tie mokytojai neatrodo tokie baisūs.

Buvusioji seniūnė Birutė Žilvitytė-Vytienė padėklamavo savo kūrybą — eilėraštį, parašytą 25 metų jubilėjaus proga. Tą pačią progą visi nusipirkome Vinco Liulevičiaus išleistą knygą "Lietuvių Švietimas Vokietijoje", kur ir apie save pasiskaitėme ir surinkome knygoje visų dalyvių parašus.

Ant rytojaus visi skirstėmės su sunkiom širdim ir sakėme, kad jau nereikėtų laukti 25 metų iki kito susitikimo. Tad iki greito pasimatymo. Dėkojame Alg. Karaičiui ir Viktorijai Karaitienei už tokį šaunų priėmimą. Niola Mikšytė-Ward

Susirinkimų ir parengimų PRANESIMAI

— Lietuvių Moterų Piliečių Lygos susirinkimas įvyks sekmadienį, 1971 m. spalio 3 dieną Lietuvių Auditorijoje. Narės prasomos gausiai atsilankyti, nes yra daug svarbių reikalų aptarti. Po susirinkimo bus užkandžiai ir kava. E. McNamee, nut. rašt.

A. A. ELSIE PAULAITIS

Gyv. 1608 49 Ave., Cicero, Ill.

Mirė 1971 m. rugsėjo mėn. 27 dieną, 7:30 val. vakare, sulaukusi 70 metų amžiaus. Gimusi Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 50 metų.

Paliko nuliūdę: dvi seserys — Apolonia Plevokas ir jos vyras Juozas ir vaikai su šeimomis, Elena Stonis su šeima, gyv. Kalifornijoje; velionės geras draugas Antanas Pailionis.

Kūnas pašarvotas J. Vance Funeral Home koplyčioje, 1424 So. 50 Ave., Cicero, Illinois.

Laidotuvėse įvyks šeštadienį, spalio mėn. 2 dieną 9:30 val. ryto bus lydimas iš koplyčios į Sv. Antano parapijos bažnyčią, o po gedulingų pamaldų bus laidojama Queen of Heaven mauzoliejuje.

Visi a. a. Elsie Paulaitis giminės, draugai ir pažįstami nuoširdžiai kviečiami dalyvauti laidotuviuose ir suteikti jai paskutinį patarnavimą ir atsisveikinimą.

Nuliūdę lieka:

Seserys, giminės ir draugai.

Laidotuvių Direktorius J. Vance. Tel. 652-5245.

ALPHONSE SAVAS

Gyv. 3708 W. 81 Pl.

Mirė 1971 m. rugsėjo 28 dieną, 3:15 val. ryto, sulaukęs 65 metų amžiaus. Gimęs Chicago, Illinois.

Paliko nuliūdę: žmona Anna (Cherniauskaitė), poūnis Anthony Shimkus, jo žmona Irene, 3 anūkai, sesuo Mary Miglin, jos dukterė Stella Montgomery su šeima, mirusios sesers vaikai — Anthony Chepa su šeima ir Phil Ruzella su šeima ir kiti giminės, draugai bei pažįstami.

Priklaušė Amerikos Legiono Don Varnas postui 986 ir Exmainerių klubui.

Kūnas pašarvotas Mažeika - Evans koplyčioje, 6845 So. Western Avenue.

Šeštadienį, spalio 2 dieną 10:00 val. ryto bus lydimas iš koplyčios į Lietuvių Tautines kapines.

Visi a. a. Alphonse Savas giminės, draugai ir pažįstami nuoširdžiai kviečiami dalyvauti laidotuviuose ir suteikti jam paskutinį patarnavimą ir atsisveikinimą.

Nuliūdę lieka:

Žmona, sesuo, giminės.

Laidotuvių Direktorius Mažeika - Evans. Tel. RE 7-8600.

A. A.

DR. PETRUI DAUŽVARDŽIUI,

Lietuvos Respublikos Generaliniam Konsului Chicagoje mirus,

jo žmonai Juzei Daužvardienei, jo sūnui Petrui - Vytautiui, jo šeimai ir visiems Chicago lietuviams nuoširdžią užuojautą reiškia

GEORGE W. DUNNE,
President of the Board of
Cook County Commissioners

REMkite TUOS BIZNIERIUS, KURIE GARSINASI "NAUJIIENOSE"

GELININKAS (PUTRAMENTAS)

Linksmumo arba liūdesio valandoje gražiausios gėlės ir vainikai antkapio papuošimui ir sezoninės kapams gėlės.

ROY R. PETRO (PUTRAMENTAS)

5525 So. Harlem Ave. — 586-1220

GUŽAUSKU

GELES VISOMS PROGOMS

BEVERLY HILLS GELINČIA

2443 WEST 63rd STREET

Telefonai: PR 8-0833 ir PR 8-0834

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 W. 71st Street

Telefonai: GROvehill 6-2345-6

1410 So. 50th Ave., Cicero

Telefonai: TOWNhall 3-2108-9

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS PASTATYTI

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIK & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS

SENIAUSIA IR DIDŽIAUSIA LAIDOJIMO ĮSTAIGA

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI:

DOVYDAS P. GAIDAS GERALDAS F. DAIMID

4605-07 So. HERMITAGE AVENUE

Tel.: YARDS 7-1741-1742

4330-34 So. CALIFORNIA AVENUE

Telefonai: LAFayette 3-0440

MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

NARIAI:
Chicago
Lietuvių
Laidotuvių
Direktorių
Asociacijų

AMBULANCE
PATARNAVI-
MAS DIENA
IR NAKTĮ
★
TURIME
KOPLYČIAS
VISOSE MIESTO
DALYSE

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 So. LITUANICA AVENUE. Phone: YARDS 7-3401

BUTKUS - VASAITIS

1446 So. 50th Ave., Cicero, Ill. Phone: OLYmpic 2-1003

PETRAS BIELIŪNAS

4348 So. CALIFORNIA AVE. Phone: LAFayette 3-3572

GEORGE F. RUDMINAS

3319 So. LITUANICA AVE. Tel.: YARDS 7-1138-1139

STEP. C. LACK IR SŪNUS

(LACKAWICZ)

2424 WEST 69th STREET REpublic 7-1213

2314 WEST 23rd PLACE VIRginia 7-6672

P. J. RIDIKAS

3354 So. HALSTED STREET Phone: YARDS 7-1911

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

10821 So. MICHIGAN AVE. Phone Commodore 4-2228

649 EAST 162nd ST. Phone Commodore 4-2228

South Holland, Illinois

ARTEJANCIAME NAUJIENŲ BANKETE

VITALIS ŽUKAUSKAS

SEKMADIENĮ, ŠIŲ METŲ SPALIO 31 D., LINKSMINS SVEČIUS
BANKETAS VYKS VFW SALEJE, 7254 W. 63rd ST.

Vakarienė su kokteiliu \$8.00 asmeniui.
Šokiams gros George Joniko orkestras.
Vietas rezervuoti prašome raštu Naujienoms (1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 arba telefonu: HA 1-6100.
Pradžia 4:00 val. po pietų.

Kviečiame visus iš anksto užsisakyti vietas artėjančiamc

NAUJIENŲ BANKETE

GRAŽIAI PAGERBĖ MUZIKĄ BYANSKĄ

Praeito sekmadienio, rugs. 26 d., vakarą Martiniuke salėje labai gražiai buvo pagerbtas muzikas Jonas Byanskas. Iš anksto buvo parduoti visi bilietai. Vėliau atėjusieji jau negalėjo šiame minėjime dalyvauti, nebuvo vietos. Buvo minima Byanskos 50 metų muzikos darbo sukaktis.

Minėjimą ruošė kelių dirigentų ilgus metus vesto Birutės Choro nariai. Jie sudarė komitetą šiai sukakčiai paminėti. Komitetui pirmininkavo Helen ir Ray Pratt, o nariais buvo Ona Gulbinaitė - Olienė, Genovaitė Giedraitienė ir dainininkas Algirdas Brazis. Sunkiausiai darbo našta krito ant Olienės pečių.

Minėjimą pradėjo komiteto pirmininkas Ray Pratt. Keliais rumpais lietuviškais ir angliškais sakiniiais jis pasveikino sukaktuvininką ir paprašė Algirdą Bražį pravesti visą minėjimą.

Kun. Cinikas sukalbėjo maldą. Brazis tuojau paprašė vlsus atsižinti ir sugiedoti Amerikos ir Lietuvos himnus. Dainininkai Giedraitienė vedant, visi sugiedojo šias dvi giesmes. Vėliau Brazis perskaitė kelias telegramas iš Kalifornijos, New Yorko ir kitų lietuviškų kolonijų. Buvo gautas nepaprastai gražus ankščiau atsiųstas Dr. Petro Daužvardžio ir ponios Daužvardienės laiškas, sveikinantis sukaktuvininką. Jiedu palinkėjo Byanskui sveikatos ir pranešė, kad dėl ligos jis į šį minėjimą negalės atvykti, nors ir labai būtų norėjęs. Dr. Daužvardis, sunkios ligos kankintas, tą patį vakarą mirė.

Pripylus taures šampano, pirmininkas Brazis paprašė visus atsistoti ir sugiedoti "Ilgiausių metų". Kartu su visais dainavo ir Algirdas Brazis. Vėliau Martynas Gudelis su-

kaktuvininką pasveikino šiais žodžiais: - Naujienų ir savo vardu man malonu sveikinti muziką Joną Byanską, ilgus metus grojusį ir kitus mokiusį grofii. Žinau, kad muzikas Byanskas vadovavo ne tikai Birutės chorui, bet jis vedė ir kitus chorus. Taip pat žinau, kad jis niekad neatsisakė padėti bet kuriai Chicago lietuvių draugijai, prašiusiai jo pagalbos. Jo nesulaikydavo nei šaltis, nei vasaros kaitros. Naujienose, palyginus, as darbujousi ne labai seniai, bet man teko patirti iš ponios Giedraitienės ir iš Dr. Grigaičio, kad muzikas Byanskas niekad nepasakė "Ne", kai Naujienoms buvo reikalinga jo pagalba koncertui ar vakarui ruošti... Naujienų, naujieniečių ir gausaus šio dienraščio skaitytojų vardu nuoširdžiai sveikinu sukaktuvininką, linkiu jam stiprios sveikatos, kad jis dar ilgus metus galėtų padėti dainuoti lietuvišką dainą, reikalingą kovai už gimtinio krašto laisvę...

Muzikas Charles Stephens trumpai pasveikino sukaktuvininką ir pareiškė: - Aš labai džiaugiuosi, kad esu čia...

(Bus daugiau)

IŠ CHICAGOS IR APYLINKIŲ

Paplūdimių apsauga kaštuos milijonus

Armijos inžinierių korpusas apskaičiavo, kad apsaugoti nuo toliminio ardyimo trijų mylių plotą Michigano ežero paplūdimių Indianos valstybiniam kopų parke (Indiana Dunes State Park) "tuo tarpu" kaštuotų nuo \$5.4 iki \$7.5 milijonų. Geriausia esą būtų visą trijų mylių paežerės paplūdimį išpilti smėliu. Tai būtų laikina paplūdimių apsauga, bet "tas planas išlaikyti nacionalinės paežerės natūralinę estetinę vertybę", pareiškė pulk. Richard M. Wells, Chicago distrikto inžinierius.

Inžinierių korpusas pradėjo tirti, kokias pasekmes paplūdimių irimui daro Michigan City vykdomi uosto statybos darbai. Michigano Ežero Federacija kaltina, kad uosto statybą išplečiant tolyn į ežerą, susidaranti ežero vandens srovės didina paplūdimių eroziją (irimą). Korpusas teigia, kad jis dar šį rudenį galėtų pradėti iškloti akmenų barjerą išilgai 2,000 pėdų paežerės Beverly Shores. Ind., kur ežero vanduo yra padaręs ko didesnę eroziją. Tas darbas kaštuotų \$215,000.

Daugiausiai nuo ežero bangų nukentėjęs 3 mylių paežerės tarpas į vakarus nuo Michigan City yra inkorporuotas į planuojamąjį nacionalinį kopų parką Indiana Dunes National Lakeshore.

Masters Galerija atidaro parodą

Dail. Val. Ramonio vadovaujama Masters Gallery, 660 Vernon Ave., Glencoe, Ill., praneša, kad atidaroma dviejų išgarsėjusių dailininkų Victor Vasarely ir Herbert Bayer dailės darbų paroda.

Atidarymas įvyks spalio 3 d. nuo 1:00 v. iki 6:00 vakaro. Abu dailininkai pirmąja moderniojo meno — kinetikos ir op(optikos) — srityse. Išstatytieji darbai atlikti tarp 1968 — 1971 metų. Vasarely gimė 1908 m. Pecs Vengrijoje. Budapešto universitete mokėsi medicinos, bet perėjo į menininko profesiją. Jis turi plačią muziejų reprezentaciją. Herbert Bayer gimė 1900 metais Haug, Austrijoje. Gyvena Aspen, Colorado. Paroda tęsis iki spalio 31 d. Lankymo valandos nuo ryto 10 iki 5:30 v. v. Penktadieniais nuo 10 v. r. iki 8:30 v. v. Sekmad. ir pirmadieniais uždaryta. Tel. 835 — 1263. M. S.

Jūroje organinė medžiaga nesugenda

JAV Biologinės Okeanografijos programon įtraukta įdomi studija. Nacionalinės Mokslo Fondacijos tyrinėtojai sužinojo, kad organinė medžiaga, patekusi okeano gilumon, greit nesugenda. Jeigu nuskindintum į jūros dugną organinės medžiagos kiekį, tai ji ten būtų per metų metus nesugedusi. Štai kodėl: 1) šaltas vanduo, 2) sūrus vanduo, 3) didelis vandens spaudimas, neleidžia veistis bakterijoms. Vienos mylios jūros gilumoje metus laiko išlaikyta organinė medžiaga nesugedo. Toji medžiaga buvo sumuštinis, vaisiai ir kt.

Pasirodo, jog vandenynas yra neblogas preservuotojas.

Teisėjas Covelli išgąsdino plėšiką

Apygardos teismo teisėjas Daniel A. Covelli papasakojo reporteriams, kaip jis pirmadienio naktį išgąsdino plėšiką. Jis su žmona Lee pusiau devintą vakarą užgesino šviesas ir nuėjo gulti. Nieko netrukus teisėjas išgirdęs kažkokį garsą, bet pamaneš, kad tai nuo oro vėsintuvo, bet tuojau pamatęs prie jo miegamojo kambario durų "figūrą" elektros lempu- tės besišvaistant.

Teisėjas iššokęs iš lovos, pagriebęs kampe pastatytą šautuvą, užtaisęs jį dviem patronais ir išėjęs į gyvenamąjį kambarį, įžiebęs šviesas, kur pamatė išimtą langą. Tikras, kad plėšikas per tą langą įėjo ir pabėgo, teisėjas pro tą patį langą paleidęs vieną šūvį.

"Nors aš jo nepagavau, bet esu tikras, kad peklisškos baimės jam įvariau", pasigyrė teis. Covelli. Pašaukta policija rado plėšiko batų padų ir rankų pirštų nuospaudas.

Pirma nušovė žmogų, paskui paprašė pinigų

Du jauni vaikėzai apie 17 ar 18 metų amžiaus pirmadienį dienos metu įėjo į maisto krautuvę prie 6058 S. Sangamon st. ir vienas nė žodžio netaręs peršovė savininką John Brooks, 61, per ranką ir vidurius; antrasis pribėgęs prie Brooks žmonos paklausė, kur jie laiko krautuvės pinigus. Brooks bijodamas plėšikų, niekuomet krautuvėje nelaikė daugiau kaip \$10. Kai šaudymus iš-

Senas filmų aktorius Strother Martin iki šiol menkai buvo žinomas, tačiau dabar jis staiga savo pirmuosius vaidmenis "Cool Hand Luke" ir "True Grit" filmuose.

HELP WANTED — FEMALE
Darbininkų Reikia

SWITCHBOARD OPERATOR
EXP. AGE 25-45.
Must type. Various other clerical duties. Fenced parking. Air cond. Congenial office of Electrical Mfg.
Phone Mr. ROBERTS
722-1903 for applt.

HELP WANTED — MALE
Darbininkų Reikia

SET-UP MAN

For Punch Press, Shear & Press brake
Must be experienced. Permanent for steady worker, with good record.

MULTI ELECTRIC MFG. INC.
4223 W. LAKE ST.

girdę žmonės pradėjo prie krautuvės rinktis, banditai pabėgo nieko nepešę, o Brooks mirė pakeliui į ligoninę. Greit po to trys banditai bandė apiplėšti Quality Food & Liquor krautuvę, 7352 S. Halsted st., bet tarnautojams paspaudus aliarmo mygtuką atskubėjusi policija vieną banditą William Roberts, 21, pašovė, o du pabėgo.

„Žymaus“ gengsterio kuklios laidotuvės

Galas atėjo paskutiniams laikais buvusiame vyriausiam Chicago kriminalo sindikato gangsteriui Felix Alderisio, pramintam Milwaukee Phil. Mišios už jo... sielą atlaikytos St. Mary katalikų bažnyčioje, Riversideje.

Atsisveikinti su bosu į Montclair Funeral Home buvo suvažiavusi ko ne visa Chicago gengsterių grietinėlė—"pats Big Tuna Accardo, Paul Ricca, James Catura, Ross Prio, Fiore Buccieri ir jo brolis Frank; toliau Frank Caruso, Joseph Galliano ir du gengsteriai advokatai Jack Cerone ir Frank Oliver.

TRUMPAI

— *Vytauto Didžiojo* šaulių kuopa mirus šaulių žvaigždės ordino kavalieriui, gen. kons. dr. Petriui Daužvardžiui vietoj vainiko paskyrė \$25.00 Jaunimo Centro statybai.

— *Ona G. Kaulakienė*, Mary Mišėikienė ir Vincentas Yan- kus su ponia sudaro SLA konvencijos svečių priėmimo komiteto branduolį. Konvencija įvyks 1972 m. birželio 26 — 30 d. Di-Lido viešbutyje, Miami Beach, Fla.

— *Lena Valaitytė*, gyv. vak. Vokietijoje, yra sparčiai kylanti dainininkė lengvosios ir pramoginės muzikos koncertuose taip pat yra perkamos jos įdainuotos plokštelės. Hans Henz firma ruošiasi išleisti jos įdainuotas dainas lietuviškai ilgo grojimo plokštelėje.

— *SLA 200 Kuopos* 50 metų sukakties minėjimo banketas įvyks spalio 3 d. 1 val. popiet Detroito Lietuvių namuose. Bankete dalyvaus SLA prez. Povilas P. Dargis. Programą išpildys Alice Stephens ansamblio solistės — Jonė Bobinienė, Genovaitė Mažeikienė ir Margarita Momkienė.

— *Varnas Montessori* židinėlis ir jo puiki mažamečių auklėjimo sistema buvo aprašyta Chicago Today dienraštyje su ten besimokančių vaikų nuotraukomis ir pasikalbėjimu su židinėlio direktore Stase Skrebiene. Dėl židinėlio buvo kilę biurokratiniai ginčai tarp miesto institucijų.

— *Aleksandras G. Kumskis*, Chicago Parkų distrikto direktorius ypatingiems reikalams, buvo pagerbtas specialioje su- eigoje "I will" pažymėjimo įteikimo progą. A. G. Kumskis pasižymėjo masinių jaunimo švenčių suorganizavimu ir joms vadovavimu. Distrikto žinioje yra 225 parkai ir žaidimų aikštelės.

— *Edward J. Mankus*, Alfon- sas Žukas, George Lapinskas ir

REAL ESTATE

REAL ESTATE FOR SALE
Namai, Žemė — Pardavimui

REAL ESTATE FOR SALE
Namai, Žemė — Pardavim

PASKOLOS PERKANT NAMUS, DAROMOS ILGIEMS TERMINAIS IR ZEMAIS NUOSIMCIAIS MENESINIAIS ISSIMOKEJIMAIS
DEL VISU INFORMACIJU, KREIPKITES I

MUTUAL FEDERAL SAVING

PETRAS KAZANAUSKAS, Prezidentas

2212 W. Cermak Road Chicago, Ill. Virginia 7-1

BUTŲ NUOMAVIMAS
NAMŲ VALDYMAS — NOTARIATAS — VERTIMAI

[VISŲ RŪSIŲ DRAUDIMO AGENTŪRA]

J. BACEVICIUS — BELL REALTY
INCOME TAX SERVICE

6455 So. Kedzie Ave. — PProspect 8-22

Butų nuomavimas. Įvairūs draudimai
BALYS BUDRAITIS

BUD'S REAL ESTATE

4307 So. KEDZIE, CHICAGO
TEL. — 254-5551
4936 — 15th St., Cicero
Tel. 652-1202

DIDELEI SEIMAI
N A M A S

ant 50 pėdų kampinio sklypo netoli 63-čios ir Kedzie Ave. Karšto vandens šilima gazu. Arti visokios mokyklos. Vyresnio amžiaus pora nori parduoti. Skambinkite apžiūrėjimui
776-2225

DEMESIO!
KARPENTERIS

Portčiai — Garažai su durim — Priestatai.

Beismantų įrengimai ir kiti įvairūs karpenterio darbai. Taip pat naujų namų statyba, su lotu ar be lotu.

Apskaičiavimai nemokamai.

JOE ŠUKYS
TEL. — 582-7595

Brangenybės, Lalkrodžiai, Dovanos visoms progoms.

3237 WEST 63rd ST., CHICAGO
Telef. 434-4660

TERRA

Brangenybės, Lalkrodžiai, Dovanos visoms progoms.

3237 WEST 63rd ST., CHICAGO
Telef. 434-4660

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4009 Ashles,
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

HOME INSURANCE

Call: Frank Zapols
3208½ W. 95th St.
GA 4-3654

State Farm Insurance Company

A. & L. INSURANCE & REALTY
A. LAURAITIS
INCOME TAX

4645 So. ASHLAND AVE.
LA 3-8775

(Currency Exchange įstaigų)
Pigūs automobilių draudimai.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS

Pardavimas ir Taisymas

2646 WEST 69th STREET
Tel.: REpublic 7-1941

K. ERINGIS
CALIFORNIA SUPER SERVICE

Taisomi auto motorai, stabdžiai, tune-ups ir t. t.

4824 So. CALIFORNIA AVE.
CHICAGO, ILL. TEL. VI 7-9327

Richardas Norbut bei jų šeimos dalyvavo metinėje Jurginių parodoje Ford City prekybos centre.

♦ Naujienų Sukaktuvinis Banketas su programa ir šokiais įvyks š. m. spalio 31 d., sekmadienį, 4 val. p. p. V. F. W. salėje, 7254 W. 63rd St., Argo, Ill. Visa lietuviška visuomenė maloniai yra kviečiama dalyvauti. Dėl rezervacijų prašoma rašyti į Naujienas, 1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 arba skambinti HA 1-6100. Vakarienė su kokteiliu \$8.00 asmeniui.

PIRKITE BE BAIMĖS

3 BUTAI IR BIZNIO PATALPAs
Tvirtas namas, aluminium langai tus lotas. Artima vieta Marquette ke. \$17,600.

2 AUKSTŲ MŪRINIS NAMAS
\$17,000 pajamų metams. Tvark prižiūrėtas, saugioji vietoj. Rinkėjui, vertas \$47,000.

7 KAMBARIŲ SVIESIŲ PLYTŲ RAS. Ceramic virtuvė ir vonia. Sildymas. Garažas. Blokas nuo formia. Marquette Parke. \$26.50

2 BUTŲ 15 M. MŪRAS. 2 po išbaigtas rūšys. Didelis garažas gazo šildymai. Arti mūsų, \$39.

4 BUTŲ gražus mūras ir 4 mūro garažas. Naujas gazo šild. Aluminium langai. Prie Maria — \$42,700.

SKLYPAS 30' su garažu prie quiete Parko. — \$10,500.

9 KAMBARIŲ MŪRAS. Patog ta, rami gatvė, arti parko. \$18.9

Valdis Real Estat

7051 So. Washtenaw Ave. RE 7

2 PO 4 MŪRINIS, sklepas ir r gė, centrinis šildymas, garažas, 10n Parke.

2 PO 5 MEDINIS ir šalia tu klvona. 41-ma ir Campbell.

PUKUS BUNGALOW. Irai sklepas, garažas. Tuoj galima i ti. 77-ta prie California Ave.

MAISTO KRAUTUVĖ ir 2 1 Brighton Parke.

3 BUTAI ir biznio patalpa quiete Parke.

VALGYKLA su namu ir visais gimais. Judri vieta.

SIMAITIS REALTY
2951 WEST 63 STREET
436-7878

6 BUTŲ MŪRINIS, gerame stov platus sklypas, geros pajamos. 5 Darnen apvinkė. — \$38,000.

LABAI GERAS 10 butų mūras automobilii mūro garažas, Marqu Parke. — Tik \$89,000.

10 BUTŲ mūras, alum. langai, gazu. Gražus pastatas. Apyli 62-ra ir Talman. Tik \$79,500.

1½ AUKSTO 12 metu mūrinis, lima gazu, centrinis vėsinimas, gra irengtas rūšys. 2 auto garažas. be dvigubas sklyvas. Apylinkė 47-to Pulaski. \$37,500.

2 PO 5 MŪRINIS. Nauja šilima zu. aluminiaius langai, 2 automotb garažas. Marquette Parke. — \$28,900.

NERIS REAL ESTAT
3009 WEST 63rd STREET
Tel.: 471-0321

OPEN HOUSE
Saturday & Sunday, Sept. 25th 26th. Noon to 5 P. M. Vicinity Addi & Kennedy X-WAY. Income Brick 2 apts. 6 rooms each. 3 bedrooms. closed porch. Hot water heat 2 garage. Mid \$40's. For appt. cal 725-8188 — IN 3-8534

3747 W. ADDISON STREET
BY OWNER

OAK LAWN
CUSTOM BUILT
De luxe foot level 7 rooms.
Choice Oakdale location.
Low 40's.
GA 3-9290

BUILDERS AND CONTRACTORS
Namu Statyba ir Remontas

HEATING CONTRACTOR

Irengiu naujus ir perstatau senus su rūšių namo apšildymo pečius air-conditioning ir naujus ir senus mus. Irengiu vandens boilerius stogu rinas (gutters). Darbas atl kamas greit, sąžiningai ir garantuot. Apskaičiavimai nemokamai.

Turiu leidimus dirbti mieste ir užmiesčiuose.

DOMAS ŽUKAUSKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 So. WESTERN AVE.
CHICAGO, ILL. 60609
TEL.: VI 7-3447

SKAITYK PATS IR PARAGIN
KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS